

Ágnes, aki a „Szegények szolgálója” lett – száz éve született
Teréz anya

Boldog Kalkuttai Teréz anya életének és munkásságának szemléletformáló ereje
valamint az általa hatvan éve alapított Szeretet Misszionáriusai rend
mindennapjainak bemutatása

Jelige: Amazonas

Budapest, 2010. december 13.

Tartalomjegyzék

Bevezetés

I. Ágnes, aki a „Szegények anyja” lett

- I. 1. Gondtalan gyermekkor
- I. 2. Teréz nővér
- I. 3. Hívás a hívásban
- I. 4. A szeretet rendje
- I. 5. Kalkutta
- I. 6. Dolgos évtizedek jöttek
- I. 7. A rend nemzetközi térnyerése és Teréz anya elismerései
- I. 8. A Nobel-békedíj átvétele és visszhangjai
- I. 9. A XX. század vége – búcsú a világtól
- I. 10. Az interreligionizmusról

II. Beszélgetések – a Szeretet Misszionáriusainak bemutatása

- II. 1. A Szeretet Misszionáriusai Magyarországon – a kezdetektől napjainkig
- II. 2. „Monoron lakunk és itt van az otthonunk” – beszélgetés Gázsó Imréné Marica önkéntessel
- II. 3. „Jézus az utcán alszik” – beszélgetés Battilana Giuliana Sr. M. Letizia MC vezető nővérrel

III. Konklúzió

IV. Hivatkozások jegyzéke

„Az élet egyetlen – ezért vedd komolyan!

Az élet szép – csodáld meg!

Az élet boldogság – ízleld!

Az élet álmom – tedd valósággá!

Az élet kihívás – fogadd el!

Az élet kötelesség – teljesítsd!

Az élet játék – játszd!

Az élet vagyon – használd fel!

Az élet szeretet – add át magad!

Az élet titok – fejtsd meg!

Az élet ígéret – teljesítsd!

Az élet szomorúság – győzd le!

Az élet dal – énekeld!

Az élet küzdelem – harcold meg!

Az élet kaland – vállald!

Az élet jutalom – érdemeld ki!

Az élet élet – éljed!”

(Teréz anya: Az élet himnusza)

Bevezetés

Teréz anyát 2003. október 19-én II. János Pál pápa boldoggá avatta a Vatikánban összegyűlt, több százezer ember jelenlétében. Sok ország a legmagasabb szinten képviseltette magát, jelen voltak a nagy világvallások elöljárói is, így kifejezve tiszteletüket. Teréz anya gyakran buzdította arra az embereket, de legfőképpen rendjének, a Szeretet Misszionáriusainak tagjait, hogy törekedjenek a szentek életvitelére. Boldoggá és majdani szentté avatása ellen viszont – paradox módon – valószínűleg ő maga tiltakozott volna a leginkább.

Azért választottam dolgozatom témájának Teréz anya életének, munkásságának és rendjének bemutatását, mivel 2010-ben két jelentős évforduló is a nevéhez köthető. Száz évvel ezelőtt, 1910. augusztus 26-án született az anya, és hatvan évvel ezelőtt, 1950. október 7-én kezdte meg működését a Szeretet Misszionáriusai rend. Úgy gondolom, ez az asszony méltó arra, hogy mélyebben megismerjük élettörténetét és társadalomtörténeti, szociológiai szempontból elemezzük tevékenységét.

Kutatásomat két alapvető szempont határozta meg. Teréz anya életét, munkásságát, személyiségét, életfelfogását fogom bemutatni, elemezni dolgozatom első felében; valamint azt, hogy ez a tevékenység hogyan formálta a világ szemléletét a szegénységről. A dolgozat második felében pedig tapasztalataimat szeretném megosztani, mivel 2010 márciusában felkerestem a Szeretet Misszionáriusai rend budapesti központját, ahol két beszélgetést is folytattam a rend munkatársaival. Ott szerzett élményeim, benyomásaimat fogom leírni párbeszéd formában, amivel betekintést szeretnék nyújtani a Magyarországon szolgáló nővérek munkájába és a budapesti szegények életébe.

Teréz anya életművén keresztül találkozunk egy jelenséggel, az interreligionizmussal, ami nem új, a magyar terminológiában azonban még alig honosodott meg. A vallások közötti párbeszéd, kapcsolattartás és kommunikáció folyamatát jelöli, amit hivatalosan egyházak, felekezetek közötti konferenciák, tanácskozások leírásaként használunk, én azonban azt vizsgálom, hogyan jelenik ez meg a mindennapokban, Teréz anya által. Véleményem szerint az interreligionizmust több oldalról is meg kell vizsgálni. Nemcsak elefántcsonttoronyban elmélkedő teológusok találkozásának leírásánál használhatjuk, hanem arra is, hogy a kultúrák és világnézetek találkozásakor hogyan reagálnak az egyének. Milyen indíttatásból állt egy

katolikus apáca a nyomorban élő hinduk, buddhisták és muszlimok szolgálatába? Hogyan sikerült elfogadtatnia magát és elfogadni másokat?

Figyelmem Teréz anyára azért irányult, mert egyszerűsége, gondolatai, őszinte odaadása elgondolkodtatott. Emellett méltónak érzem őt és életútját arra, hogy az idei kettős évforduló kapcsán egy dolgozat keretében foglalkozzak vele. Ezenkívül munkám hiánypótlónak is tekinthető, mivel kutatásaim során alig találtam releváns szakirodalmat Teréz anyáról a Budapesti Corvinus Egyetemen, pedig véleményem szerint a társadalomtudományi képzésben fontos, hogy megismerjük munkásságát.

Teréz anya soha nem az elismerésekért, kitüntetésekért dolgozott, bár rengeteget kapott életében. Viszont vallásos meggyőződése nélkül nem tudta volna véghezvinni munkáját. Többször megjegyezte: ő és a nővérek nem szociális munkások, hanem első sorban apácák, akik Krisztust szolgálják.

Mi indít a „hedonista és individualista” XX. században egy embert arra, hogy életét a szegényeknek szentelje? „Korszerűnek” tekinthető-e napjainkban az önfeláldozás vagy a felebarátaink iránti feltétlen, önzetlen szeretet? Hogyan fér meg a modern életszemlélettel az elesettek, kitzsítottak és betegek szolgálata? Munkám során ezekre a kérdésekre kerestem a választ.

I. Ágnes, aki a „Szegények anyja” lett

I. 1. Gondtalan gyermekkor

1910. augusztus 26-án megszületett Ágnes Gonxha Bojaxhiu Szkopjében Kolle és Drana Bojaxhiu harmadik gyermekeként. Az albán család jómódban élt, nem nélkülöztek semmit, még a kis Ágnes születésénél is cselédek segédkeztek. Ágnes édesapja kereskedő volt, és a közéletben is aktívan részt vett. (di Falco [1997]: 22-23) Bojaxhiuék katolikusak voltak, kevert vallású vidéken éltek muszlim és ortodox hitközségek között. A gazdag élet nem vakította el a szülőket, gyermekeiket szolidaritásra nevelték. Teréz anya így emlékezett erre: *„Örömmel gondolok rá, hogy édesapám igen nemes lelkű ember volt. Mindenkinek juttatott pénzt is, élelmet is, de ezt sosem emlegette. Nemegyszer velem is küldött pénzt, ruhaneműt, ennivalót a rászorulóknak... Sokszor betért házukba és nyolcvanéves körüli anyóka. Markoninak hívták. Kávézgatott, pálinkázott, velünk ebédelt, vacsorázott. Apám gyakran mondogatta: Kedves lánykám, sose egyél úgy, hogy kenyeredet meg ne osszad mással!”* (Gjergji [1995]: 19)

Ágnesék családjában teljes volt a harmónia, testvéreivel, Lázárral és Agével szerették egymást. A tragédia viszont hamar utolérte őket. Édesapja belgrádi útjáról betegen tért haza és másnap vérömlésben elhunyt. (Bosco [2004]: 16) Ágnes mindössze nyolc éves volt ekkor. Ezután a családot édesanyjuk, Drana tartotta fenn, nagy szeretettel, ám gyermekeitől is fegyelmet követelve: *„Mindent megadok nektek, csak kérjétek, követeljétek, ezzel szemben én is megkövetelem, hogy legyetek jók és példamutatók.”* Gyakran látogatták a házat a Szkopje környéki szegények is. Mikor a gyerekek kérdezték, hogy kik ezek az emberek, Drana csak annyit mondott: *„Rokonságunk és atyafiságunk”* (Gjergji [1995]: 22-26) Az idézetekből is látszik, a későbbi Teréz anya már neveltetésében is a szegények iránti feltétlen szeretetet, segítőkészséget kapta szüleitől.

Ágnes Gonxha Bojaxhiu (a Gonxha virágcsokrot jelent albánul) egészen kicsi gyermekkorától kezdve aktívan részt vett a helyi katolikus hitközség életében. Énekelt a kórusban, tagja volt a Mária-kongregációnak, ifjúsági szervezeteken keresztül jótékonysági hangversenyeket szervezett társaival. Ekkoriban olvasott először Gonxha a Katolikus Misszió című hetilapban a horvát és szlovén misszionáriusokról, akik Indiából, egy Kalkutta nevű városból írtak. Ezek

a cikkek lelkesítették fel a missziós életre. Először ekkor, 12 éves korában érezte úgy, hogy Istennek kell szentelnie életét. 1928-ban, 18 éves korában végleg eldöntötte, hogy apáca lesz és csatlakozott a Loretói Boldogságos Szűz Mária Rendhez. Szeptember 26-án hátrahagyta addigi életét és elindult Indiába. (Gjergji [1995]: 35-36; 38-40)

I. 2. Teréz nővér

Az Indiába vezető útja előtt Gonxha Írországból töltött egy kevés időt, ahol angolul tanult és hivatalosan is novícia (apácanövendék) lett; valamint ekkor kapta a „Kis Jézus Mária Teréziája” nevet is. (Gjergji [1995]: 43). Nevét lisieux-i Szent Teréz iránti tiszteletből vette fel. (Bosco [2004]: 21)¹ A hajó Madrászban kötött ki, ahol Teréz nővérnek rögtön szemet szúrt a mélységes nyomor: *„Az utak menti kerítések tövében, a forgalmas úttestek mellett sok-sok család nyomorgott. A szabad ég alatt, pálmalevelekből maguk szőtt gyékényen vagy a puszta földön téblábolt az egész család éjjel-nappal. Majdnem mindannyian teljesen mezítelenek voltak.”* (Gjergji [1995]: 45)

Teréz nővér fiatal apácaként kórházban dolgozott, ahol első kézből tanulhatta az orvostudomány alapjait, mely tudásának később nagy hasznát vette. Már ekkor is megírta, örül, hogy Jézus nyomdokaiba léphet és enyhítheti mások szenvedését. Erről így ír a zágrábi Katolikus Missziók című folyóirat 1931. novemberi számában: *„ A (kórházban) a kis veranda már tele van betegekkel, nyomorultakkal, szenvedőkkel. Minden esdeklő szem rám irányul. Az anyák felém nyújtják beteg gyermeküket. (...) A szívem boldog örömmel ver: a nyomdokaiba léphetek az én jószágos Jézusomnak. Enyhítem a fájdalmat. Vigasztalok és gyógyítok, egy-két szót ejtek a lelkek legjobb barátjáról. Némelyiküket még a templomba is elvezetem.”* (Gjergji [1995]: 47-49) Véleményem szerint egyértelmű, hogy a rendkívül erős vallási meggyőződés vehet rá egy embert arra, hogy ilyen önfeláldozó munkát végezzen. Teréz anya később több írásában is megjegyezte, hogy képtelen lenne ezt e tevékenységet végezni, ha nem Jézust látná a szenvedőkben.

¹ Lisieux-i Szent Teréz a XIX. századi Franciaországban élt, 1873 és 1897 között. Apja akaratával szembefordulva lépett be a Karmeliták rendjébe. 1889. január 10-én nevéhez megkapta „a Gyermek Jézusról és a Szent Arcról nevezett” rendi nevet. Rövid élete során ápolta a szegényeket, és mindenkit Jézus határtalan szeretetére szólított fel. Gyakran hangoztatta: „az én hivatásom a szeretet”. Teréz életútja és felfogása hasonlóságokat mutat Ágnes Gonxha Bojaxhiu terveivel. Lisieux-i Szent Teréz önfeláldozó munkásságának tiszteletéből öltötte magára a későbbi Teréz anya is ezt a nevet. (www.katolikus.hu)

A bevezetésben szóltam az interreligionizmusról, amiről még később írni fogok, ám a nővér korai visszaemlékezései között is találunk egy figyelemre méltó esetet: „*A gyerek hátán hatalmas kelések, akkorák, mint a tenyerem. Ki kell vágnom őket. Kinyomkodom, bekötözöm a sebeket. Míg jár a kezem, megszólal a sarokban egy asszony: „Lám, az én uram sehogy se engedett hozzád, keresztény anyához. Haragosan mondta, hogy a borbély is meg tudja operálni a gyereket. De bizony én megmondtam neki, hogy a gyereket az anyához viszem, és mint valami vad, úgy ugrottam ki a kunyhóból.*” (Gjergji [1995]: 50) Szerintem itt egyértelműen megjelenik a vallások, különböző világnézetű emberek közötti kapcsolatfelvétel, interakció. Talán nem konkrét hitvitákról van szó, viszont a vallások a társadalmakban olyan erős törésvonalakat képeznek, hogy nagyon ritka dolog, ha két eltérő hitű ember ilyen jellegű kapcsolatba kerül egymással úgy, hogy mindkettő örömét leli benne.

Ágnes bátyja, Lázár sokáig távol élt a családtól és meglepődve hallotta, hogy húga apácának állt. Egy levelében így írt: „*Hogy mehetsz ma szerzetesnőnek? Tudod te, hogy mit csinálsz? Örökre fel akarod áldozni magad?*” Lázár időközben elvégezte az albán katonai akadémiát és alhadnagyi rangot kapott. Levelére ilyen válasz érkezett: „*A királynak kétmillió alattvalója van. Te mint tiszt, nagyon fontos valakinek érzed magad a király hadseregében. Én is tiszt vagyok, csakhogy az én királyom az egész világ fölött uralkodik. Kettőnk közül kinek van igaza?*” Így már egész családja előtt végleg nyilvánvalóvá vált, hogy Gonxha elhatározásában megingathatatlan. (Gjergji [1995]: 51)

Teréz nővér nap, mint nap sokat gyalogolt az iskola és otthona között és minden egyes útja alkalmával szembesült a városban uralkodó hatalmas nyomorral. A szegény elesetteket gyakran már egy mosollyal, kedves szóval is fel tudta vidítani, egy percre elfelejtették minden gondjukat. Teréz nővér örök fogadalmát 1937. május 24-én tette le Dardzsilingben. A Kalkutta Entally városrészében működő angol nyelvű felsőfokú leányiskolában, a St. Mary's High School-ban kezdett tanítani földrajzot és történelmet. Nem sokkal ezután pedig igazgatónővé nevezték ki. (Gjergji [1995]: 58) Entallyban igazán boldognak érezte magát, mivel sikerült megvalósítania gyermekkori álmát, végre taníthatott. (Bosco [2004]: 22)

I. 3. Hívás a hívásban

1946. szeptember 10-én Teréz nővér Dardzsilingbe utazott lelki gyakorlatra. A vonaton, saját bevallása szerint meghallotta Isten hangját. Az utasítás világos volt: költözzön ki a zárdából,

és szolgálja, ápolja a szegényeket, a szegények között is a legszegényebbeket. A Szeretet Misszionáriusai rendben egyébként a mai napig is a „sugallat napjaként” (Inspiration Day) tartják számon szeptember 10-ét. (Gjergji [1995]: 61-62) A csodálatos eseményt később az anya úgy fogalmazta meg, mint második hívását, mint „hívást a hívásban”.

Teréz nővér kérvényezte, hogy engedjék el Loretóból. Követni akarta az Istentől kapott utasítást, de a dolog nem ment egyszerűen. Először is bonyolult politikai helyzet uralkodott akkoriban Indiában, hiszen 1947-ben a függetlenség kivívásáért küzdött az ország, így minden új kezdeményezést kritikusan szemléltek a vezetők. (Gjergji [1995]: 63) Teréz nővér kérvényt írt az akkori pápához, XII. Piuszhoz, hogy engedje elmenni a zárdából, de mint apáca szolgálhassa Jézust. A kérvényt 1948. február 2-án küldték el és április 12-ei keltezéssel, augusztus 7-én kapta csak kézhez a választ Teréz nővér, melyben pozitív döntéséről értesítette a pápa. 1948. augusztus 18-án végleg elhagyta Loretót, magára öltötte a szárit, a szegény hindu asszonyok öltözékét. A nővér, mostantól Teréz anya, első útja Patnába vezetett, ahol az amerikai egészségügyi missziós nővéreknél helyezkedett el, a Szent Család Kórházban. Itt tovább mélyítette alapvető orvosi ismereteit. (Bosco [2004]: 8)

Még 1948 karácsonya előtt visszatért Kalkuttába és megkezdte élete végéig tartó önfeláldozó munkáját. A város egyik legszegényebb részén, Motijhilben (Motijhil jelentése a „tó gyöngye”) (Bosco [2004]: 40) ápolta a szegényeket, ahol Julien Henry atya – Teréz anya legfőbb segítője – volt a helyi plébános. Ebben a városrészben nyílt meg az első iskola, ahol Teréz anya végre újra taníthatott. Kezdetben csak a homokba rajzolta a betűket és rengeteg szeretetet adott a gyerekeknek. Sokaknak közülük ő lett az egyetlen biztos pont az életben. (Gray [1988]: 16-20)

I. 4. A szeretet rendje

1949. február 6-án Teréz anya „családja” először kezdett növekedni. Első követője, „lelki leánya” Subashini Das volt, egy lány, akit még Entallyban tanított. A lány, az anya iránti tiszteletből az Ágnes nevet vette fel. (Bosco [2004]: 8) Még ugyanebben az évben ötre, 1950-ben már hétre emelkedett a követők száma. (Gjergji [1995]: 73)

Így kezdett el érlelődni Teréz anyában a gondolat, hogy új szerzetesrendet kellene alapítani. Ez azonban rengeteg adminisztrációs feladattal járt, de ekkor sem maradt segítség nélkül;

Julien Henry atya és Celest van Exem atya mindent megtettek a siker érdekében. Megszövegezték az elveket és a lelki célokat, jogi formába öntötték az elképzeléseket. Az alapító okirat címe „A Szeretet Misszionáriusai Társaságának alapszabályai” (Constitutions of the Missionaries of Charity) lett, ami egyben névadó dokumentumnak is tekinthető. Rögtön az elején ezt olvashatjuk: *„Az a célunk, hogy Jézus Krisztusnak a szeretetre való végtelen szomjúhozását evangéliumi fogadalmunkkal enyhítsük; Krisztus Urunk élete és tanítása szerint mi is odaadóan, önként szolgáljuk a szegények között a legszegényebbeket, így hirdelve egyedülálló módon Isten országát.”* A válasz ez esetben nem váratott sokat magára, ősszel XII. Pius pápa a Szerzetesrendek Kongregációja révén engedélyezte a Szeretet Misszionáriusai társaság megalapítását. 1950. október 7-én, a rózsafüzér királynője ünnepén van Exem atya felolvasta a pápai alapítói bullát. Ekkor már tizenkét nővére volt a rendnek. (Gjergji [1995]: 75-76)

Áldozatos munkáját megkönnyítendő, Teréz anya megkérvenyezte az indiai állampolgárságot, amit könnyedén megkapott, hiszen már híre ment nagyszerű tevékenységének, így 1951. december 14-én hivatalosan is indiai állampolgár lett. (Bosco [2004]: 8)

I. 5. Kalkutta

Ahhoz, hogy megértsük, miért is volt szükség erre az emberfeletti munkára, fontosnak tartom, hogy bemutassam a helyszínt is, ahol minden elkezdődött. Köztudott, hogy még napjainkban, a XXI. század elején is mekkora gondokat okoz az egyre túlnépesedő Indiában a szegénység, a nyomornegyedek felszámolása. Erre talán a legjobb példa a 2009-ben tíz Oscar-díjra jelölt és nyolcat elnyerő Gettó milliomos (Slumdog Millionaire) című film, ami hűen ábrázolja a nyomor kilátástalanságát. Bár a film nem Kalkuttában, hanem Bombayben játszódik, az indiai valóságot így is meg lehet figyelni.

Az indiai városnevekkel egyébként nem egyszerű eljárni, mivel néhány évvel ezelőtt egy új mozgalom bontakozott ki, amit politikai célok vezéreltek. Egyes vezetők úgy gondolták, hogy jobb, ha visszatérnek a „nép-nemzeti, eredeti, hagyományos” városnevekhez és ezáltal enyhíthetik a gyarmati múlt fájdalmait. Így lett Bombayből Mumbai, Kalkuttából Kolkata vagy Madrászból Chennai. (www.jeindia.hu) Az igazság az, hogy még a helybeliek is a régi nevükön emlegetik a városokat, nagy jelentőséget nem tulajdonítanak neki, viszont fontosnak

tartom ezt megjegyezni az esetleges félreértések elkerülése végett. Ettől függetlenül dolgozatomban a Kalkutta elnevezést fogom használni.

Napjainkban Kalkutta a világ nyolcadik legnagyobb városa. A város esetében már a földrajzi fekvés sem ideális, mivel 1690-es alapításakor az őserdőtől vettek el területeket és ingoványos talajra voltak kénytelenek építkezni. A későbbiekben, mikor a város lakossága jócskán megugrott, erősebben jelentkeztek azok a következmények, melyek abból eredtek, hogy nem egy városnak megfelelő helyen épült fel Kalkutta. Az éghajlat is erősen nehezíti a körülményeket. A monszun idején a csapadékvíz erőteljesen mossa a földet az épületek alapjaiból. Ha egy épület romba dől, az őserdő azonnal birtokba veszi. A város alapításától kezdve a Mogul Birodalomhoz tartozott, később pedig Brit-India jól jövedelmező fővárosa lett, ám már akkor is erős kontraszt volt a gazdag és szegény részek között, a túlszűfoaltságról nem is beszélve. (Doig [1983]: 32)

India 1947-es függetlenné válásakor létrejött Kelet-Pakisztán, a későbbi Banglades, ahonnan menekültek milliói érkeztek a városba, ami mindössze 40 kilométerre feküdt az új államhatártól. A XX. század utolsó harmadában már közel egymillióra tették az úgy nevezett „járdalakók” számát, akik szó szerint az utcán születtek, éltek és haltak meg, anélkül, hogy egyszer is „biztos hajlék” lett volna fejük fölött. (Doig [1983]: 33)

A legmegdöbbentőbb azonban, hogy a gazdag és szegény társadalmi rétegek hogyan élnek egymás mellett. A toronyház tövében épp úgy vannak koldusok, mint a városszéli dzsungelben, a társadalmi szerepvállalásról viszont szó sem esik. Desmond Doig így ír erről: *„Az ember minden lelkiismeretfurdalás nélkül átmehet a légkondicionált lakásból bűzlő szemétdombokon és félmeztelen emberek halmain keresztül a légkondicionált irodába anélkül, hogy valamit érezne, látna. Kiléphet szmokingban vagy estélyi ruhában egy étteremből, ahol egyetlen étkezés ára hónapokig életben tartana egy járdalakó családot (...). Mindez tény, mert a kalkuttai társadalom gondosan elhatárolt rétegei összeütközésbe kerülnek egymással. (...) Hogy is lehetne másképpen egy olyan városban élni, amely teli van szeméttel, mert nagyon kevés a köztisztaságot szolgáló szemétyűjtő kocsi; ahol még mindig nyílt szennyvízelvezetők vannak és reménytelenül kevés az egészségügyi berendezés?”* A valóban nagy megrázkódtatást azonban az okozta a városnak, hogy 1911-ben elvesztette fővárosi rangját, amit Delhi vett át tőle. (Doig [1983]: 34)

A nyomor tehát több tényező miatt is fokozottan volt (és van) jelen Kalkuttában. Ilyen körülmények között kezdte meg munkáját Teréz anya, amit közel ötven éven keresztül fáradhatatlanul végzett.

I. 6. Dolgos évtizedek jöttek

1953-ban a rendnek új házra volt szüksége, mert az előző már túl szűkösnek bizonyult. Ekkor egy muszlim úr, aki Pakisztánba készült átköltözni felajánlotta megvételre a házát. Jóval ár alatt, 7500 angol fontért sikerült Teréz anyának hozzájutni az épülethez. Így lett egy muzulmán ember nagy háza a Szeretet Misszionáriusainak kalkuttai székháza. Az általános bizalmatlanság csak igen lassan kezdett változni, de a nővérek áldozatos, szerény munkája meggyőzte a helyieket. Hamarosan annyi jelentkező akadt szerte Indiából, hogy egy noviciátusi ház létrehozása vált szükségessé. Teréz anya ekkor egy papot kért fel a nővérek lelki gondozására. A lelkészek munkáját nagyra becsülte, ám mindig igyekezett őket a belső ügyektől távol tartani. Ahogy a papnak mondta: *„Kérem, hogy a szerzetesház belső ügyeibe ne avatkozzék! Amint tudja, némely papok szeretnék, ha változtatnék egyet s mást a szabályzatunkon. Például egyesek tanácsolják, hogy a közös teremben minden nővér függönyözze el magát a többiektől. Én ezt nem akarom. Ápoltságunk sem függönyözik el magukat egymástól. A legtöbb nővér parasztházból származik, otthon sem voltak elkülönítve. Nem akarom, hogy itt kényelmesebben éljenek, mint odahaza... Kérem, ilyesmibe ne szóljon bele!”* (Gjergji [1995]: 77-78)

Az évek múlásával egyre többen szerették volna Teréz anya munkáját anyagilag támogatni, ám ő minden rendszeres felajánlást visszautasított, mondván, nem akarja, hogy készpénz halmozódjon a bankszámlán, semmilyen anyagi biztonságot nem igényel apácatársai számára. Legyenek ők is olyan szegények, mint akiket ápolnak, hiszen az ő feladatuk szolgálni a szegények közt is a legszegényebbeket. Az isteni gondoskodás reményében kell élniük, a gazdagodás számukra a legnagyobb veszély. Többször is kinyilatkoztatta, ha valaki pénzzel segítené őket, akkor adja azt a teljes szívéből és csak a szegényeknek! Nekik nincs szükségük kényelemre. Úgy gondolta a szegénység a legfontosabb kulcs Jézus szívéhez. (Gjergji [1995]: 86)

Teréz anyát mélységesen elkeserítette az emberhez nem méltó halál. Az éhezés, a betegségek enyhítése és a gyermekek gondozása, oktatása mellett rájött, hogy a haldoklókon is segítenie

kell. Így 1952-ben új célt tűzött ki maga elé: létrehozni egy házat, ahol minden ember békében, nyugalomban szenderülhet öröklétre. Még abban az évben helyet keresett új otthonának és talált is egy elhagyatott hindu templomot. A templom Kálinak, Kalkutta istennőjének volt szentelve, ám már régen üresen állt. Törekvéseit – ez esetben is – siker koronázta: 1952. augusztus 22-én megnyitották a Nirmal Hriday-t, a „Tiszta Szívek Házát”, ahol a meggyötört testek és lelkek enyhülést nyerhettek. Válogatás nélkül minden elesett, haldokló embert összegyűjtöttek a nővérek az utcákról és ebbe a házba hozták be őket. Az első húsz évben (1952-1972) 27.000 haldoklóból 14.000-et sikerült megmenteniük, akik egy teljesebb életet élhettek felépülésük után. Egy haldokló egyszer így szólt Teréz anyához: *„Hogy csinálod, hogy elviseled az én fertőzésemet?”* *„Nem tesz semmit – válaszolta mosolyogva. – Jézussal szenvedsz te a kereszten, ezért köszönet neked.”* (Bosco [2004]: 55-56) Teréz anya gyakran mondta, hogy ő és nővérei nem szociális munkások, nem a munkáért vannak a szegények között. Az ő feladatuk Krisztus szolgálata és minden szenvedőben őt kell ápolniuk. E nélkül a szemlélet nélkül nem tudnák végezni a munkájukat.

A kezdet azonban ebben az esetben is nehéznek bizonyult. A nemes szándék ellenállásba ütközött, mivel a helyi hinduk nem tudták elviselni, hogy az ő vallási központjukban „katolikus menhely” nyíljon. A politikusok is felháborodtak, egyikük el is határozta, hogy lépni fog az ügyben és kitoloncolják az anyát Kalkuttából. Egy nap ellátogatott a Nirmal Hridaybe, ahol látta a haldokló embereket, a nővérek odaadó szeretetét, és teljesen lenyűgözték az ott tapasztaltak. Kezet nyújtott Teréz anyának és arra kérte, folytassák a munkát. A házból kilépve így szólt a várakozókhöz: *„Valóban azt ígértem, hogy kiűzöm innen ezt az asszonyt. Állom is a szavamat, de jól figyeljétek, mit mondok! Mielőtt ezt megtenném, jöjjenek ide anyáitok, nővéreitek, gyertek ide ti magatok, és végezzétek azokat a munkákat, amiket a szerzetes nővérek végeznek. A templomokban ott van a fekete, kő istennő. Itt benn élő istennőt találtok!”* Ezt követően a hatóságok elkezdtek együttműködni a renddel, a rendőrök jelentették Teréz anyának, ha valahol haldoklót találtak. (Hajdók [1980]: 101-102)

Az 1950-es évek második felében a világ és főként a média érdeklődése már kezdett Teréz anya felé fordulni. Mikor egy amerikai újságíró felkereste és látta, ahogy az anya egy leprást fürdet, fintorogva csak annyit mondott: *„egy millió dollárért se tenném”*. Teréz anya ránézett és mosolyogva felelt: *„én sem, soha!”* Eleinte a hatóságok és a helyiek részéről sokszor az a vád érte, hogy titokban megkeresztelik a haldoklókat. Ezt az anya a leghatározottabban utasította vissza: *„Aki kéri, vizet kap a Gangeszből, valaki almát kér, cigarettát vagy szentelt*

vizet. *Nálunk békében halnak meg, úgy, ahogy az «ő» könyvük írja, legyen hindu könyv vagy muszlim vagy buddhista vagy keresztény!*” (Bosco [2004]: 57) Úgy gondolom, ez a kijelentés és a fentebb leírt indiai politikus szavai, aki ki akarta toloncolni Teréz anyát, ékes példája a „gyakorlati” interreligionizmusnak. Az elfogadás és a tolerancia megjelenése a spiritualításban.

Ugyanebben az évtizedben hozta létre Teréz anya egy másik nagy jelentőségű művét, ami a Nirmal Hriday-jel ellentétben az élet „másik végén” szenvedő lelkeket segítette. 1955-ben megnyílt Shishu Bhawan, ami gyermekotthont jelent. Itt leltek új otthonra az elhagyott, beteg, szegény gyermekek, akiket sikátorokban vagy szemétdombokon szedtek össze a nővérek. Gyakran maguk a szülők kopogtattak az ajtón. Teréz anya egyszer úgy nyilatkozott, hogy még soha, egyetlen gyermeket sem kellett visszautasítaniuk, mindig készen állt egy kiságy, ha szükség volt rá. Az évtizedek alatt Shishu Bhawanban és a többi gyermekotthonban felnőtt gyermekek közül sokan kerültek később a felsőoktatásba, megházasodtak, fontos hivatalokat töltenek be. Azóta már ők is hirdetik a szeretetet és jóságot, amit a nővérektől tanultak. (Gjergji [1995]: 91-92) A Talmudban olvashatjuk: *„Aki megment egy életet, az egész világot menti meg.”* Ezek szerint Teréz anya és nővérei sok-sok világot mentettek már meg.

A világon egyre többen kezdtek azonosulni Teréz anya gondolataival, életfelfogásával. Sokan olyanok is, akik nem szerettek volna belépni a rendbe. Az 1950-es évek elején egy angol lány, Anne Blaikie érkezett Kalkuttába azzal a szándékkal, hogy belép a rendbe. Viszont egészségügyi problémái akadtak, és Teréz anya visszaküldte a lányt Angliába. Anne először nagyon elkeseredett, de az anya ellátta feladattal. 1954. július 26-án megalapította Teréz anya munkatársainak első csoportját. Ebből a mozgalmából nőtt azon segítők óriási köre, akik nélkül ma nem tartana ott a Szeretet Misszionáriusai rend, ahol tart. (Bosco [2004]: 61)

Teréz anya kiemelten foglalkozott a leprások ügyével. Ez Indiában azért is egy nagy probléma, mert vallási gyökerei vannak a betegséggel szemben tanúsított elutasításnak. A hindu vallás hisz a lélekvándorlásban és úgy tartja, hogy az előző életben elkövetett bűnök következtében alakul ki a lepra. Ezért, ha valaki a családban megbetegszik leprában, azonnal kiközösítik és el kell hagynia az otthonát. Az egyre növekvő számú leprás beteg csak fokozta a társadalmi problémák elmélyülését, amik ellen Teréz anya bátran vette fel a harcot. Az első lepratelep Titagarhban nyílt meg, 1959-ben. (Bosco: [2004]: 9)

Teréz anya és nővérei fáradhatatlanul folytatták a megkezdett munkát az 1960-as években is. Ekkor kezdett tudatosan, a nyilvánosság előtt is fellépni az anya az abortusz ellen. Az egész világ előtt kijelentette, hogy a magzatelhajtás az emberiség állandó veszélye, a XX. század „rákfenéje”. Hivatkozott a meg nem született gyermekek élethez való jogára is. (Gjergji [1995]: 98)

1960-ban, Teréz anya 32 év után először hagyta el Indiát. Az Egyesült Államokba utazott a Katolikus Asszonyok Kongresszusára. (Bosco [2004]: 9) Már ekkor nagyon nagy tisztelet övezte őt világszerte. A formálódó új világban, a hidegháború és a szexuális forradalom idején egy többségében muszlimok lakta országból származó, Indiában hindukat és buddhistákat ápoló keresztény apáca szelíd mosolya valósággal megdöbbenetett az embereket. Így figyelt fel a világ a szegénységre akkor, amikor azt már legyőzöttnek gondolta. Teréz anya enyhén szólva sem a tipikus XX. századi nőt testesítette meg és mégis a korszak legnagyobb női ikonjai között tartjuk számon.

A rendben rengeteget imádkoztak, azzal keltek, azzal feküdtek, még munka közben is imádkozással teltek a dolgozó percek. Társaságának szelleméről egy alkalommal így vélekedett Teréz anya: *„Mi a világban élő szerzetesrend vagyunk. Ha egy szép napon megszűnnének létezni a szegények, az éhezők és a leprások, mi behúzódnánk zárdáink falai közé, s átadnánk magunkat az elmélkedésnek és az imának.”* (Gjergji [1995]: 104)

A rend, a híreknek is köszönhetően, gyorsan nagy népszerűsége tett szert és több helyről is sürgették Teréz anyát, hogy nyisson új rendházakat. Az első Kalkuttán kívüli ház 1959. május 26-án nyílt meg, amit sok másik követett. Az anya több indiai várost is felkeresett, leginkább Bombay rázta meg, ahol elmondása szerint még a kalkuttainál is nagyobb volt a nyomor. Az 1960-as évek első felében sorra nyíltak az új házak, melyek, természetesen csak adományokból valósulhattak meg. 1964-ben VI. Pál pápa Bombaybe utazott a XXXVIII. Nemzetközi Eukarisztikus Kongresszusra. Ellátogatott a nyomornegyedbe is, ahol mélyen meghatózott Teréz anya önfeláldozó tevékenységén. Köszönetképpen odaajándékozta Lincoln márkájú gépkocsiját a rendnek. A luxusautó árából sikerült később, 1969-ben felépíteni Shantinagart, a „Béke városát”, a leprások első nagy telepét. Shantinagar felépítéséhez egy másik jelentős forrást jelentett az anya által szervezett gyűjtési nap (Leprosi Collection Day). A hindu társadalomban uralkodó elutasítást úgy akarta enyhíteni, hogy bádogtáblákra írta ki: „Jóságoddal érintsd a leprást!”. És a kisebb nagyobb pénzadományok lassan minden irányból

megindultak. Az évtized végére a nővérek már jelen voltak India valamennyi püspökségében. (Bosco [2004]: 76)

1963-ban nagy változás állt be a társaság életében, létrejött a rend férfi ága. (Bosco [2004]: 9) Az év március 25-én a kalkuttai érsek engedélyt adott a Szeretet Misszionárius Testvéreinek a működésére. 1965-ben a pápa is jóváhagyta a szervezet működését. Eleinte a férfiágot is az anya irányította, ez azonban évszázados hagyományokkal ment szembe a katolikus egyházban. A helyzet akkor változott meg, mikor egy ausztrál misszionárius, Ian Travers-Ball jezsuita atya belépett a társaságba. Új nevet kapott és Andrew testvérként átvette az irányítást Teréz anyától. A testvérekre is ugyanaz a fogadalom volt érvényes, mint a nővérekre. Különbség is alig akad feladataikban. Megalakulásuk után a Nirmal Hriday-ben ők ápolták a férfiakat, a nővérek pedig a nőket. Ahol nagyobb fizikai erőre volt szükség, ott is gyakrabban tűntek fel a testvérek. Andrew testvér azt mondta egyszer egy újságírónak, hogy „mítosztalanítani” kellene a rendet, mert a róluk megjelent téves információk miatt több novícius is hiú ábrándokkal érkezett Indiába. *„Azt írja meg, hogy igen átlagos személyek vagyunk mindannyian, hogy vannak hibáink és korlátaink, mind a nővéreknek, mind nekünk. Még Teréz anyának is vannak gyöngéi. A feladatok méltatlan eszközei vagyunk csupán, de csodálatos az, hogy Isten minket szemelt ki munkája elvégzésére és, hogy általunk rengeteg jót tesz.”* (Gjergji [1995]: 149-157)

Teréz anya az 1970-es évek elején így nyilatkozott: *„Ezrekre, milliókra rúg leprásaink száma... Egyik karácsonykor meglátogattam betegeinket és elmondtam nekik, hogy Isten különös módon szereti őket, (...) közel áll hozzájuk és, hogy az ő betegségük nem bűn. Egy teljesen kimerült öreg nagy erőlködések árán a közelembé férközött és így szólt: «Kérlek, mondd el ezt még egyszer, mert soha az életemben nem hallottam hasonló szavakat. Csak azt hallottam, hogy senkinek sem kellünk. Milyen szép is azt hallani, hogy Isten szeret.»”* (Gjergji [1995]: 97) Ekkoriban kezdett változni az anya véleménye a médiáról. Malcolm Muggeridge több alkalommal is készített vele riportot, forgatott filmet. Az egyik alkalom után Teréz anya így nyilatkozott: *„Azt hiszem a film közelebb vitte az embereket Istenhez és így teljesedett a reményük, az öné és az enyém.”* (Muggeridge [1971]: 29) Így tettek ők ketten együtt *„valami nagyon szépet Istenért.”*

I. 7. A rend nemzetközi térnyerése és Teréz anya elismerései

Az 1960-as évek második felében megnyithatták a rend első házat Indián kívül, Venezuelában. Cocorote-ban kezdetek először tevékenykedni a nővérek, ahol az indiai nyomornál enyhébb körülményekkel, viszont egészen más problémákkal is találkoztak. Itt volt először számottevő a függőségben szenvedők, és azok száma, akiket az anya szerint lelki szegénység kínoz. (Hajdók [1980]: 197)

Hamarosan egyértelművé vált a rend számára, hogy a fejlett világban is szükség van rájuk. Sorra nyíltak a házak az Egyesült Államok és Nyugat-Európa nagyvárosaiban. A világ pedig csak csodálkozott és értetlenkedett. Sokaknak nem fért össze a modern életritmus és életstílus a nővérek tevékenységével. Pedig a mozgalom egyre terebélyesedett, amit híven jeleznek a díjak és kitüntetések, amikkel elhalmozták Teréz anyát. Már az 1960-as években rangos elismerések birtokosa lett. 1962-ben megkapta a Padma Sri-kitüntetést (pompás lótusz). Ekkor köszönték meg neki először az Indiában végzett tevékenységét. A díjat Rádzsendra Praszád, India államelnöke adta át. (Gjergji [1995]: 173) Még ugyanebben az évben átvehette a Ramon Magsaysay-díjat, amihez egy történet is fűződik. Ekkoriban a nővérek Agrában akartak gyermekotthont létesíteni, amihez azonban legalább 50.000 rúpiára lett volna szükségük. Természetesen ennyi pénze nem volt a rendnek. Nem sokkal ezután egy újságíró kereste meg az anyát, hogy a Fülöp-szigetek kormánya, mint Ázsia „legérdemreméltóbb” asszonyát akarja kitüntetni a díjjal, ami kereken 50.000 rúpia pénzjutalommal járt. A gyermekotthon nagyon hamar felépült. (Bosco [2004]: 74) Ezek a díjak még csak a kezdetet jelentették, az 1970-es években valósággal elhalmozták az anyát kitüntetésekkel, a rend pedig egyre csak terjeszkedett világszerte. Az új évtizedben vált Teréz anya a XX. századi önfeláldozás valódi ikonjává.

1968-ban, Európában elsőként, Rómában nyílt meg egy rendház. (Bosco [2004]: 9) Erre VI. Pál pápa külön levélben szólította fel az anyát. Teréz anya azt mondta, csak akkor nyit új házat, ha Rómában is vannak szegények és szükségben élők. Miután látta milyen súlyos a társadalmi és gazdasági helyzet a város peremén, így szólt a pápához: „*Szentséges atyám, Isten mindenütt hagyott a részünkre tennivalókat.*” (Gjergji [1995]: 126)

Ausztráliában 1969-ben nyílt meg az első ház, ahol az őslakosokat segítették a nővérek. Hátrányos társadalmi helyzetükön igyekeztek segíteni. 1973-ban Melbourne-ben is nyílt egy

ház, ahol azonban nagyon nehéz dolguk volt a nővéreknek. Az emberek nem fogadták el, egyenesen gyűlölték őket. A megközelítéssel is gondok voltak, hiszen itt egészen mások voltak a problémák is. Nem a nincstelen leprásokat kellett ápolni, hanem a kábítószer- és alkoholfüggőket, magányosokat, depressziósokat és időseket. (Gjergji [1995]: 132)

Az 1970-es évek elején Indiába látogatott Edward Kennedy, amerikai szenátor is, aki meglátta, ahogy Ágnes nővér fehérneműt mos. A szenátor megkérdezte, hogy kezet foghat-e vele. Ágnes nővér vonakodott, mondván, nem tiszta a keze. Ekkor Kennedy kezet csókolt a nővérnek és azt mondta: „*Minél szennyezettebb, annál tiszteletreméltóbb. Csodálatos az, amit maga tesz közöttük!*” (Gjergji [1995]: 133)

1970-ben Ammánban, Jordánia fővárosában, majd 1973-ban az izraeli Gázában is nyílt egy-egy ház. Kulturális szakadék tátongott ugyan a nővérek és a helyiek között, mégis elfogadták őket. Nem sokkal ezután Jemenben is megtelepedtek, ahol a kormány nagy szeretettel fogadta őket és mindent megadott nekik. Feladatuk itt is a leprások és a nyomorban szenvedők felkarolása volt. (Gjergji [1995]: 134-135)

Mikor Teréz anya Angliában, Londonban járt egyszer telefonhívást kapott a rendőrségtől, hogy egy teljesen részeg nő nem hajlandó megmozdulni, amíg ő érte nem jön. Mikor messziről meglátta az anyát széttárta karját és boldogan azt mondta: „*Teréz anya, hogy milyen jó a Jézuska? Ő borrá változtatta a vizet, hogy nekünk legyen mit innunk.*” (Gjergji [1995]: 137) Tökéletes példa ez a civilizált világ problémáira.

1971. január 6-án Teréz anya megkapta a XXIII. János pápa-békedíjat. Ezt akkor adták át először a történelemben. A kitüntetéshez gratulált U Thant, az ENSZ akkori főtitkára is. (Bosco [2004]: 9) Az 1970-es évek a díjak évtizede volt. Számos kitüntetés, elismerés és díszdoktorátust ítéltek oda Teréz anyának. Ilyenek voltak például a Nemzetközi J. F. Kennedy-díj 1971-ben, a washingtoni Díszdoktorátus és a Nehru-díj ugyanebben az évben. A Templeton-díj 1973-ban, az Albert Schweitzer-díj 1975-ben vagy a Cambridge-i Díszdoktorátus 1977-ben. A Time magazin egyik 1975-ös számának címlapján Teréz anya volt látható, a cím: „Élő szentek”. Ebben az évben választotta az újság Teréz anyát az év emberévé. (Bosco [2004]: 126) Az évtized „koronájaként” pedig 1979-ben Teréz anya megkapta a világ legnagyobb elismerését, a Nobel-békedíjat. (Bosco [2004]: 10)

I. 8. A Nobel-békedíj átvétele és visszhangjai

A Nobel-békedíj átvételekor Teréz anya beszéde megindította a világot és szinte teljes ismertséget hozott neki. Ezek után már nemcsak egy „egyszerű apáca” volt, hanem egy Nobel-díjas személyiség, akinek mindenhol tekintélye van. Az ünnepségen elhangzott beszédében összefoglalta élete legfontosabb történéseit, tapasztalatait. A díjat 1979. december 11-én vette át Norvégia fővárosában, Oslóban. A Washington Post így írt az eseményről: „*A díjazottak többsége az évek során politikus vagy diplomata volt... Alkalmanként a Norvég Nobel Bizottság arra használja a díjat, hogy emlékeztesse a világot, többféle béke is létezik és a politika nem az egyetlen út, hogy elérjük azt.*”² A több mint 190.000 dollár, ami a díjjal járt mind a szegények életét tette könnyebbé. Ezen felül Teréz anya kérte a bizottságot, hogy mondják le a hivatalos díszvacsorát, a pénzt pedig adják neki, hogy a pénzt azoknak az etetésére költhesse, akiknek egy tál rizs is luxus. Csak a vacsora költségeiből 15.000 embernek tudtak enni adni. (Gray [1988]: 5) A többi díjazott, politikusok, kormányok tagjai és a vendégek egy emberként mentek Kalkuttába, hogy legalább egy kis időre ők is kivegyék részüket a Nirmal Hriday hatalmas munkájából. A világ pedig teljesen ledöbbsent. (di Falco [1997]: 250)

A körülbelül harminc millió forintnyi összegnek nagyon örült az anya, a vele járó népszerűséget azonban nehezebbre esett feldolgozni. Az összes létező sajtóorgánium világszerte csak Teréz anyát méltatta. (di Falco [1997]: 246-247) Az *International Herald Tribune* több számában is foglalkozott az anyával. A *Le Monde* egyenesen kijelentette: „*ha Teréz anya nem lenne, hiányoznának az Egyháznak. És az emberiségnek.*” Hasonlóan vagy még nagyobb lelkesedéssel írt róla a *Manchester Guardian*, a *Time*, a *Newsweek* és a *Neue Zürcher Zeitung*. (Hajdók [1980]: 356-357)

Úgy gondolom az egész beszéd annyira szívhez szóló, hogy érdemes lenne itt közölni, de terjedelmi korlátok miatt csak részleteket mutatok meg belőle.

„(...) és ő (Jézus) meghalt érted és értem és azért a leprásért és azért az éhezőért és azért a meztelen emberért, aki nemcsak Kalkutta, hanem Afrika, New York, London és Oslo utcáin

² „Most of the recipients over the years have been politicians and diplomats... Occasionally the Norwegian Nobel Committee uses the prize to remind the world there is more than one kind of peace, and that politics is not the only way to pursue it.” (fordítás: Polgár Péter)

fekszik. És ragaszkodott ahhoz, hogy úgy szeressük egymást, ahogy ő szeret mindannyiunkat. (...) Nem elég azt mondanunk: szeretem az Istent, de nem szeretem a szomszédomat. Szent János azt mondja, hazug vagy, ha azt mondod, hogy szeretted az Istent, de nem szereted a szomszédodat. Hogy tudnád szeretni Istent, akit nem látsz, ha nem szereted a szomszédodat, akit látsz, érintesz, akivel élsz.”³

„Meglepve tapasztaltam, hogy Nyugaton olyan sok fiatal fiú és lány függ drogoktól és megpróbáltam rájönni, miért van ez. A válasz ez volt: mert senki nincs a családban, aki felkarolná őket. Az apa és anya annyira elfoglaltak, hogy nincs idejük. (...) Mi a békéről beszélünk. Ezek olyan dolgok, amelyek megtörik a békét, de én úgy érzem, hogy ma a béke legnagyobb ellensége az abortusz, mivel az egy nyílt háború, egy szándékos gyilkosság maga az anya által. (...) Mivel, ha egy anya képes arra, hogy megölje gyermekét, mi marad számomra visszatartó erőként, hogy megöljelek téged vagy, hogy te megöld engem – a különbséget nem találjuk. (...) Mi örökbeadással küzdünk az abortusz ellen, eddig már életek ezreit mentettük meg.”⁴

„A szegények csodálatos emberek. Egy este kimentünk és négy embert szedtünk össze az utcáról. Egyikük a lehető legrosszabb állapotban volt. (...) Ágyba tettem őt és annyira gyönyörű mosoly volt az arcán. Fogta a kezemet és csak egy szót mondott: köszönöm. Majd meghalt. (...) és azt kérdeztem magamtól, én mit mondtam volna, ha az ő helyében vagyok? Válaszom nagyon egyszerű volt. Megpróbáltam volna legalább egy kis figyelmet irányítani magamra. Azt mondtam volna, éhes vagyok, haldoklom, fázom, fájdalmaim vannak vagy

³ „(...) and he died for you and for me and for that leper and for that man dying of hunger and that naked person lying in the street not only of Calcutta, but of Africa, and New York, and London, and Oslo - and insisted that we love one another as he loves each one of us. (...) It is not enough for us to say: I love God, but I do not love my neighbour. St. John says you are a liar if you say you love God and you don't love your neighbour. How can you love God whom you do not see, if you do not love your neighbour whom you see, whom you touch, with whom you live.” (fordítás: Polgár Péter)

⁴ I was surprised in the West to see so many young boys and girls given into drugs, and I tried to find out why - why is it like that and the answer was: Because there is no one in the family to receive them. Father and mother are so busy they have no time. (...) We are talking of peace. These are things that break peace, but I feel the greatest destroyer of peace today is abortion, because it is a direct war, a direct killing - direct murder by the mother herself. (...) Because, if a mother can kill her own child - what is left for me to kill you and you kill me - there is nothing between. (...) We are fighting abortion by adoption, we have saved thousands of lives. (fordítás: Polgár Péter)

valami hasonlót, de ő sokkal többet adott nekem ennél – hálás szeretetét. És mosollyal az arcán halt meg.”⁵

„Így most azt mondom Önöknek, azt akarom, hogy találják meg a szegényeket itt, először közvetlenül az otthonukban. És ott kezdjék a szeretetet. (...) Tudják meg, ki a közvetlen szomszédjuk! Ismerik őket egyáltalán? (...) És ezzel a díjjal, amit a béke díjaként kaptam megpróbálom sok ember számára megteremteni az otthont, akinek még nincsen. Mert hiszem, hogy a szeretet otthon kezdődik és, ha otthont tudunk adni a szegényeknek, úgy gondolom a szeretet egyre jobban és jobban elterjed majd. (...) Köszöntsük egymást mindig mosollyal arcunkon, mivel a mosoly a szeretet kezdete és, ha egyszer természetesen kezdjük el egymást szeretni, tenni akarunk majd valamit. (...) Nem akarom, hogy a vagyonukból adjanak, azt akarom, hogy addig adjanak, míg fájni nem kezd.”⁶

„Mosolyogjanak egymásra és ne sajnálják az időt a családjuktól. (...) Valaki egyszer megkérdezte, férjnél vagyok-e. Azt mondtam, igen és néha elég nehéznek találom, hogy rámosolyogjak Jézusra, mivel nagyon igényes tud lenni. (...) Ha csak arra tudnánk emlékezni, hogy Isten szeret minket és, hogy lehetőségünk van szeretni másokat úgy, ahogy ő szeret minket, nem nagy dolgokban, hanem kis dolgokban, nagy szeretettel, akkor Norvégia a szeretet fészkevé válik. (...) Ha Önök tényleg fénylő tűzzé válnak a béke világában, akkor a

⁵ The poor are very wonderful people. One evening we went out and we picked up four people from the street. And one of them was in a most terrible condition (...) I put her in bed, and there was such a beautiful smile on her face. She took hold of my hand, as she said one word only: Thank you - and she died. (...) and I asked what would I say if I was in her place. And my answer was very simple. I would have tried to draw a little attention to myself, I would have said I am hungry, that I am dying, I am cold, I am in pain, or something, but she gave me much more - she gave me her grateful love. And she died with a smile on her face. (fordítás: Polgár Péter)

⁶ And so here I am talking with you - I want you to find the poor here, right in your own home first. And begin love there. (...) find out about your next-door neighbour - do you know who they are? (...) And with this prize that I have received as a prize of peace, I am going to try to make the home for many people that have no home. Because I believe that love begins at home and if we can create a home for the poor - I think that more and more love will spread. (...) And so let us always meet each other with a smile, for the smile is the beginning of love, and once we begin to love each other naturally we want to do something. (...) I don't want you to give me from your abundance, I want that you give me until it hurts. (fordítás: Polgár Péter)

*Nobel-békedíj valóban a norvég nép ajándéka. Isten áldja Önöket!*⁷ (Mother Teresa [1979]: Nobel Lecture)

I. 9. A XX. század vége – búcsú a világtól

A Nobel-békedíj alapjaiban változtatta meg a világ Teréz anyához való hozzáállását. Nem egyszerű apáca volt már csak, hanem egy Nobel-díjas személyiség, akit nem lehetett félvállról venni. Kormány- és államfők állandó vendége lett, befolyása egyre növekedett. (di Falco [1997]: 292) Legendásan jó baráti viszonyban volt Ronald Reagan amerikai elnökkel. Az elnök többször is segítette Teréz anyát, a legemlékezetesebb az etióp válság megoldása volt. Amikor az országban zavargások törtek ki és nehézkessé vált az ivóvízszállítás, az anya telefonált az elnöknek, aki helikoptereket küldött a térségbe. (Bosco [2004]: 137) Az 1980-as évek gazdasági szempontból Afrika elveszett évtizede volt. Az anya viszont pont ebben az időben, a legnagyobb válság idején nyitotta meg a legtöbb házat a kontinensen.

Az 1980-as években Teréz anyja egészségi állapota megrendült. Szívproblémái egyre csak súlyosbodtak. Egyszer így szólt kezelőorvosához: *„Ön azt mondta nekem, hogy egyik pillanatról a másikra meghalhatok. Valaki más azt kérdezte tőlem, ha meg kell jelennem Isten színe előtt, készen állnak-e az útipoggyászaim. Nekem nincsenek útipoggyászaim. Csak ez az öreg táskám van. De a lelkem mindig kész.”* (Bosco [2004]: 137) A nyugati világban a század vége felé már nemcsak a lelki szegénység okozott gondokat, hanem a „fehér pestis”, az AIDS is. Teréz anyja az AIDS-es betegeket is ugyanúgy felkarolta, mint évtizedekkel azelőtt a leprásokat. Az első AIDS-központ New Yorkban nyílt meg. (Bosco [2004]: 111)

Teréz anyának II. János Pál pápával már megválasztásától kezdve nagyon jó kapcsolata volt. Sok közös volt bennük, nagyon tisztelték egymást. (Mindketten a vasfüggöny keleti oldaláról származtak) A pápa Teréz anyát személyes nagykövetévé is kinevezte. Az elismerések továbbra sem befolyásolták az anyja viselkedését. Félelmet nem ismerve, túl a 80. életévén ott

⁷ Smile at each other; make time for each other in your family. (...) And then another one asked me: Are you married, and I said: Yes, and I find it sometimes very difficult to smile at Jesus because he can be very demanding sometimes. (...) If we could only remember that God loves me, and I have an opportunity to love others as he loves me, not in big things, but in small things with great love, then Norway becomes a nest of love. (...) If you become a burning light in the world of peace, then really the Nobel Peace Prize is a gift of the Norwegian people. God bless you! (fordítás. Polgár Péter)

volt az Öböl-háborúban is. Nővéreivel együtt ápolta a szegényeket, rászorulókat. (di Falco [1997]: 274)

Az 1980-as és 1990-es évek fordulóján a szovjet blokk országaiban is sorra megjelentek Teréz anya nővérei. Gyakran használták fel őket ugyanakkor politikai célokra. A vezetők ugyanis tudták, hogy a nővérek tartózkodnak a politikától, így nem jelentenek veszélyt, ugyanakkor mégis elmondhatták, hogy országukban érvényesül a vallásszabadság. (di Falco [2004]: 295-303) Érdekesen alakultak a dolgok Kubában és Kínában. Az előbbi országban a kommunista vezetők is, mint például Fidel Castro, részesültek hitoktatásban, így szívesen látták a nővéreket Havannában. Kínával sokkal nehezebb volt a helyzet, nem akarták a nővéreknek megadni az engedélyt, de Teréz anya eltökélt volt és, szigorú szabályok mellett ugyan, de megnyílhatott egy ház Pekingben. A Szovjetunióval sem mentek könnyen a tárgyalások, Teréz anya korán fel akarta venni a kapcsolatot az országgal, de a viszonzásra Mihail Gorbacsov hatalomra kerüléséig várni kellett. (di Falco [2004]: 307-312)

Látnunk kell ugyanakkor, hogy nemcsak pozitív véleménye volt az embereknek Teréz anyáról. Megjelentek az anyáról életében is, halála után is cikkek, melyek nemhogy méltatták volna, de még el is ítélték, bírálták őt és rendjét. Ilyen például egy 2005-ben megjelent írás, amiben a szerző leírja, hogy milyen borzasztóan bánnak a haldoklókkal a Nirmal Hriday-ben vagy, hogy a gyerekeket megverik az árvaházakban és kikötözik őket etetéskor. (MacIntyre [2005]: 24) Ezeket a vádakot nem kívánom igazolni vagy cáfolni dolgozatomban, mindössze úgy gondoltam, hogy ezt a nézőpontot sem hagyhatom ki. Én Teréz anya életének és munkásságának pozitív oldalát kívánom vizsgálni.

Teréz anya a Nobel-békedíj átvétele utáni közel húsz évben ünnevelt személyiség lett. Királyok és hercegnők látogatták meg, politikusok akartak vele közös fotót készíteni. Az élet azonban véges. Az 1990-es évek második felében az anya egészségi állapota egyre rosszabb lett. 1997. február 2-án lemondott vezetői tisztségéről, utódja Nirmala nővér lett, aki napjainkig vezeti a Szeretet Misszionáriusai rendet. Ugyanebben az évben, szeptember 5-én, 21 óra 30 perckor Teréz anya elhunyt. (Bosco [2004]: 142) Hatalmas életművet hagyott maga mögött, amit a nővéreknek kötelességük továbbvinni, ápolni. Halála előtt nem sokkal ezt nyilatkozta: „*Kalkutta az egész világ. Nem kell idejönni, hogy megtaláld. Keressétek ott, ahol éltek.*” (Bosco [2004]: 144)

I. 10. Az interreligionizmusról

Véleményem szerint fontos, hogy halljunk erről a magyar nyelvben még újnak számító fogalomról. A vallások közötti kapcsolat erősítése ugyanis a világ elemi érdeke. A Föld népességének nagy része kötődik valamelyik valláshoz. Ha aktívan nem is gyakorlunk egy vallást, akkor is egy adott kultúrkörben élünk. Jó példa erre, hogy az is állít karácsonyfát, aki tagadja Isten létezését. Nem lehet teljesen szétválasztani az egyént a spiritualitástól.

Naiv dolog lenne kijelenteni, hogy a világbéke elérhető. Azonban a helyzetben mindig lehet javítani. Azt is érdemes lenne összeszámolni, hogy jelenleg hány konfliktus, háború van szerte a Földön, amik gyújtópontja a vallások közötti ellenségeskedés volt. A vallások nemcsak a belső, lelki béke megteremtésében lehetnek segítségünkre, hanem a szinte minden kontinensen megtalálható hitbeli okokból jelenlévő konfliktusok kezelésében is. Ebben a folyamatban lehet tetten érni az interreligionizmust és annak gyakorlati oldalát. Úgy gondolom, hogy Teréz anya, ha nem is tudatosan, de sokat tett ezért.

„Mi megpróbálunk közeledni Istenhez. Ha Istennel szembesülve elfogadjuk Őt az életünkben, akkor igen, megtérítünk. Jobbakká válunk. A mi megközelítésünk természetesen katolikus megközelítés lesz. Az ön számára talán hindu, vagy buddhista megközelítés lesz, mindenkinek a saját jelleme szerint. Mindenkinek a saját mentalitása szerint kell Istent befogadnia.” – nyilatkozta egyszer Teréz anya. (di Falco [1997]: 348-349)

Külföldön már vannak olyan szervezetek, tudományos munkát végző egyének, akik foglalkoznak az interreligionizmus kérdéskörével. Az egyik ilyen, az *Interreligious Insight: a Journal of Dialogue and Engagement* (a párbeszéd és az elkötelezettség lapja) című folyóirat, amit a Vallások Világkongresszusa (World Congress of Faiths) ad ki évente négy alkalommal, 80 oldalon. Az újság céljait így írja le honlapján: „felüdítő, ösztönző, vitaindító és alapvetéseket megkérdőjelező vizsgálat; elemzések, interjúk, művészeti remek.”⁸ Ugyanezen az oldalon lehet olvasni, hogy az újság munkatársai hisznek abban, hogy ez az új fórum hűen fogja tükrözni a vallások közötti kihívásokkal teli párbeszédet filozófiai és teológiai szinten; valamint céljuk az is, hogy a vallásos és nem vallásos emberek könnyebben

⁸ refreshing, stimulating, controversial, and groundbreaking inquiry and analysis, interviews, art work (fordítás: Polgár Péter)

tudjanak együttműködni egy békés, fenntartható világ érdekében.
(www.interreligiousinsight.org)

„A név (*Interreligious Insight*) nagy gonddal lett kiválasztva azért, hogy egy sürgető feladatra irányítsa a figyelmet. A vallások úgy viselkedtek, mint mindenen túlnyúló világnézetek, hozzászórtak ahhoz, hogy úgy gondoljanak magukra, mint önálló egységekre; minden hagyomány boldogan szolgálja a saját vízióját a szent igazságról. Ez azonban már egy letűnt korszak. A hitek közötti űr az, ami egyre inkább irányítja figyelmünket. Mindemellett igaz az, hogy a vallások különös látásmódokat és bölcsességet teremtenek, némelyiküket a szép emlékezet hosszú történelme formálta, némelyikük a közelmúltból ugrott elő. Mégis, egy olyan világban, ahol a vallások tülekednek, gyakran összeütköznek és, néha együttműködnek, arról tanulunk, hogy a hitek közötti űr egyben egy olyan űr is, melyben benne van kihívásokkal teli képe is. Másként: egymásban keresünk új utakat a vallások közötti bölcsesség követésére; és reméljük, hogy a vallások közötti harmónia már közel van.”⁹ – fogalmaz az újság bemutatkozó írásában a három szerkesztő, Alan Race, Seshagiri Rao és Jim Kenney.
(www.interreligiousinsight.org)

Az oldalon olvashatunk ezenkívül még aktuális témákról is: a globális felmelegedésről, a Világvallások Parlamentjéről, a globalizációról vagy akár az iráni helyzetről. Hasonló témával foglalkozik egy másik magazin is, a *Journal of Inter-Religious Dialogue*.

Fontos az interreligionizmust megkülönböztetni az ökumenizmustól. Utóbbi fogalom a keresztény kultúrkörben működő egyházak közötti megbékélést, közös fellépést jelenti, az általam használt fogalom azonban a világ összes vallására vonatkozik. Az emberek hite nagy

⁹ The name has been chosen with great care in order to mirror an emerging task. Given that they have traditionally acted as overarching worldviews, the religions have long been accustomed to thinking of themselves as self-sufficient, each tradition happily supplying its own separate vision of sacred truth. That era has now passed. It is the space between convictions that commands more and more of our attention. Maintained separately, the religions generate particular insights and wisdom, some having been shaped by long histories of cherished memory and some springing from more recent history. Yet in a world where the religions jostle together, often clash and sometimes cooperate, we are learning that the space between convictions is also a space with its own challenging insight. Put differently: in sight of one another we seek new ways of pursuing ‘interreligious’ wisdom; and one might hope that the dawn of interreligious harmony is now in sight. (fordítás: Polgár Péter)

befolyással van mentális és pszichológiai fejlődésükre, ezért nem lehet megengedni, hogy a vallások élesen szembeálljanak egymással.

A XX. századi ember mindig is vágyott a vallási megbékélésre, amit bizonyítanak zsinatok, pápák gesztusai, az egyházak változó magatartása. Az interreligionizmus egy ékes példája II. János Pál pápától származik, aki 1986-ban az Indira Gandhi stadionban így köszöntötte India hét vallásának képviselőit: *„Mint hinduk, muzulmánok, szikhek, buddhisták, dzsinisták, parszik és keresztények, ma a testvéri szeretet egységében találkozunk egymással.”* (Bosco [2004]: 138)

Úgy gondolom, Teréz anya munkásságával és életével magvalósította azt, amit én gyakorlati interreligionizmusnak nevezek. Nem pusztán elméleti, teológiai értekezésekkel foglalkozott, hanem azzal is, hogy a megbékélés és az elfogadás minél általánosabb legyen a világban. Korábban több megtörtént esetet is leírtam, amik alátámasztják, hogy Teréz anya számára az elsődleges sohasem az volt, hogy kinek milyen a vallása, hanem, hogy ki szorul rá leginkább a segítségre. Azért nem mondhatjuk azt, hogy Teréz anya szellemisége kizárólag az elfogadásról szól, mert többször is kijelentette, ő és nővérei katolikus apácák, nem szociális munkások. Teréz anya gondolataiban és tetteiben végig ott munkált az interreligionizmus, még akkor is, ha ő ezt soha nem mondta ki, nem vette észre.

II. Beszélgetések – a Szeretet Misszionáriusainak bemutatása

II. 1. A Szeretet Misszionáriusai Magyarországon – a kezdetektől napjainkig

Teréz anya először 1986-ban járt Magyarországon. A hidegháború végén enyhült a politikai helyzet és a szocialista országok nyitottabbá váltak az anya és rendje iránt. Ekkor azonban még csak megtekintette az országot és felmérte a körülményeket, majd megállapította, hogy munka bizony akad bőven; Magyarországon is. Felajánlotta a segítségét, de az akkori bíboros, Lékai László visszautasította, mondván, Magyarországon nincsenek szegények. Ennek ellenére Teréz anya utasította négy római nővérét, hogy kezdjenek el magyarul tanulni. (Légrády [1989]: 7) 1989-ben tért vissza újra. Abban az évben, a nyár folyamán már meg is kezdték működésüket a nővérek. Ez alkalomból Teréz anya beszédet mondott a józsefvárosi plébániatemplomban. *„Nővéreimmel együtt nagyon hálásak vagyunk azért, hogy meghívást kaptunk ebbe az országba és megoszthatjuk az életeteket, de elsősorban, hogy a szegényekkel megoszthatjuk szükségleteiket. Boldogan adom nektek nővéreimet és biztos vagyok benne, hogy velük együtt valami nagyon szépet tehetünk Istenért. Mindnyájan törekedjünk arra, hogy ebben a gyönyörű városban, Budapesten, senki ne maradjon szeretet nélkül, gondoskodás nélkül, gyöngédség nélkül. Nagyon remélem, hogy rövidesen nyithatunk olyan otthont, ahova befogadhatjuk mindazokat, akik otthontalanok, akik ápolásra, gondozásra, gyöngédségre, vagy egyszerűen csak Isten gyöngéd, emberi szeretetben is megnyilvánuló gondoskodására szorulnak.”* (www.terezanya.hu)

Először négy nővér látott neki a munkának a Pozsgay Imrével és az új bíborossal, Paskai Lászlóval kötött megállapodás alapján. Segítséget nem sokat kaptak, a VIII. Kerületi Tanács adott nekik egy összedőléssel fenyegető, lakhatatlan épületet. A székesfehérvári püspökség azonban az érdi, parkvárosi, régi plébániaépületet a nővérek rendelkezésére bocsátotta. A nővérek – két indiai, egy francia és egy osztrák – minden nap útra keltek és kettesével járták Budapest utcáit, feltűntek a metrón, pályaudvarokon, szegénynegyedekben. (Légrády [1989]: 7)

Dr. Bajzáth Ferenc, a VIII. kerületi Horváth Mihály téri Szent József templom plébánosa nyilatkozta: *„1984 óta folyamatosan levelezünk Teréz anyával és az indiai leprásoknak sebkötöző fászlit és takarókat küldtünk. Teréz anya 1986-ban meglátogatta a budapesti XXIII.*

János pápáról elnevezett szeretetotthont majd megjegyezte, hogy az ő szegényei nem kapnak ilyen szép kiszolgálást, ők csak szeretetet tudnak adni nekik.” 1989 októberében a tanács egy 360 négyzetméteres telket ad a rendnek a Tömő utca 19. szám alatt, ahol rögtön elkezdték az építkezést. Egy akkoriban készült szociológiai felmérés alapján Józsefváros nemcsak Budapest, hanem az egész ország „slum”-je volt. A több mint húsz évvel ezelőtti felmérés néhány adata megdöbbentő: 1980-ban 110.000-en laktak a kerületben, 1988-ban már csak 92.000-en. 50 %-nál nagyobb volt az elhanyagolt épületek aránya, a lakosság 12%-a volt cigány. A nyugdíjasok 70 %-a kevesebb, mint 5000 forintból élt. Az analfabéták aránya kétszerese volt más kerületekének. Az egész országban itt hajtották végre a legtöbb abortuszt és öngyilkosságot. (Légrády [1989]: 7)

A nővérek örömmel vetették bele magukat a munkába. Azt mondták: *„A hit az szeretet. A szeretet szolgálat. A szolgálat öröm.*” 1989 karácsonyán már álltak a telken az épületek, egy népkonyha és a szállás. A nővérek nem hittek abban, hogy nem találnak szegényekre és nem akad munkájuk. Ha nem kaptak, kerestek. Találtak. (Légrády [1989]: 7)

Az elmúlt két évtized sok munkával telt, a nővérek gyakran cserélődtek, mivel ez egy missziós rend, szolgálatot bárhol a világon teljesíthetnek. A nővérek még ma is ugyanott, ugyanolyan körülmények között élnek, mint 20 évvel ezelőtt. A józsefvárosi templomba vasárnaponként egyre többen gyűlnek össze. 2009-ben már közel 150-200 hajléktalan is részt vett a vasárnapi miséken. (Kipke [2009]: 3)

II. 2. „Monoron lakunk és itt van az otthonunk” – beszélgetés Gázsó Imréné Marica önkéntessel

Legelőször 2010. március 1-én kerestem fel a Szeretet Misszionáriusai rend magyarországi telephelyét a józsefvárosi Tömő utcában. Számomra már az is érdekes tapasztalat volt, hogy a Fővám tértől mindössze két metrómegállóra mennyire más világ tárul az ember szeme elé. A klinikák mellett elhagyatott, dülöngélő házak, üres, szemetes telkek és apró kocsók mellett vezet az út. A Tömő utca 19-hez érve magas, barnára festett lemezkerítés fogad, egy egyszerű, fehér tábla kék betűkkel hirdeti: Szeretet Misszionáriusai rendház. Szerencsém van, valaki éppen távozik, akit kikísért egy hölgy, így kapok az alkalmon és elmondom, milyen céllal is jöttem. A hölgy, Gázsó Imréné Marica a nővérek jobb keze, önkéntes munkatársként, szinte minden nap segít, gondnoki feladatokat lát el, főz, mosogat, lelkeket ápol. Kedvesen

rám mosolyog és behív. Az udvaron néhány fán kívül nem igen találunk egyebet, az egyik tövében egy kis oltár, előtte mécsesekkel, az üveg mögött egy kép Teréz anyáról. Jobbra van a nővérek lakhelye, mely szintén „leplezetlenül egyszerű” stílusban épült. Az udvar végében található a konyha az ebédlővel. A puritán, alacsony, betonelemekből készült épületben szép rendben sorakoznak az asztalok, azokon a székek. A falakat különböző szentek képei díszítik, idézetek olvashatók Teréz anyától és a Bibliából. Marica hellyel kínál. Megbeszéljük, hogy most mindketten elfoglaltak vagyunk, ezért egy hét múlva találkozunk, akkor majd minden kérdésemre válaszol.

2010. március 8-án délután már egy óra előtt a Tömő utcában vagyok. Sétálgatok, nem akarok illetlenül korán érkezni. Mikor a kapuhoz érek, két másik férfi lép mellém, ők is várnak. Köszönök, az egyik viszonzza, a másik nem. Marica hamarosan ott terem és betessékel minket, a férfiak az épületbe mennek, én Maricával a konyhába sietek. Sok a munka, még fel kell mosnia a követ a konyhában. Hirtelen egy nővér toppan az ebédlőbe és felém indul. Meghökkenítő látvány, hogyan elevenedik meg a könyvekben és filmekben már oly sokszor látott nővér, amint mosolyogva, kék-fehér szárijában közelít. Bemutatkozunk egymásnak, őt Annabell nővérnek hívják. Töri ugyan a magyart, de mindent megért, később Marica elmondja, ő nagyon jól tud magyarul a többiekhez képest. És valóban, többször is felajánlom, hogy beszéljünk angolul, ő ragaszkodik a magyarhoz. Mivel a Szeretet Misszionáriusai egy missziós rend, ezért magyar nővérek nem is szolgálhatnak Magyarországon. A közvetítő nyelv pedig az angol, amellet persze, hogy az adott ország nyelvét is tanulniuk kell a nővéreknek. A Letizia főnővér számára előre elkészített, angol nyelvű kérdéseimet érdeklődve olvassa Annabell nővér, többen is elmosolyodik és hozzáteszi. *„mi ilyenekre nem szokunk válaszolni”*. Valóban több olyan kérdésem is van, ami személyes tartalommal bír, de felhívom rá a nővér figyelmét, hogy ezzel nem megbántani szeretném őket, pusztán laikus szemmel, objektíven bemutatni a rendet és a nővéreket, olyan dolgokra kérdezve rá, melyek bárkit érdekelhetnek. Annabell nővér már visszakozik is, nem feltételez rólam hátsó szándékot, mindössze közli: *„mi ilyenekre nem szokunk válaszolni”*. Természetesen számítottam ilyen reakcióra, hiszen tudom, hogy Teréz anya nővérei nem beszélnek magukról, csak munkájukról, ápoltaikról és a bennük munkálkodó mély, vallásos elhivatottságról. De arra gondoltam egy próbát megér, ráadásul, még Letizia nővérrel nem is beszéltem, hátha majd ő megenyhül. Ígéri, ha türelmes vagyok, még ma tudok vele beszélni. Eközben Marica keze alatt továbbra is ég a munka, mikor egy jó kedélyű férfi lép a terembe és egyenesen Annabell nővérhez siet. Majd odamegy a falhoz és a csempét kopogtatva

hevesen magyarázza: „hallja nővér, hogy kong, ezt itt újra kell rakni, ne aggódjon, majd én megcsinálom, kőműves a szakmám.”

Körbejárom a termet. A keresztre feszített Jézus mellett a felirat: „Szomjúhozok”. Egy sárga keretbe foglalt fohászon akad meg a szemem: „Istenem, adj lelki békét, annak elfogadására, amin változtatni nem tudok, bátorságot, hogy változtassak, amin tudok, és bölcsességet, hogy felismerjem a különbséget.” Ez utóbbi ima rendkívül igaz és sokatmondó az adott közegben. Mikor erre felhívom Marica figyelmét, csak mosolyogva ennyit mond: „az élet gyakran hoz itt olyan szituációt, amikor nincs is jobb módszer önmagunk megnyugtatóására, mint ennek az imának az ismételtetése.” Lassan a konyha is tiszta lesz, egy asztalhoz ülünk és beszélgetni kezdünk.

Polgár Péter: Marica, hogyan kezdett dolgozni a rendnél?

Gazsó Imréné: 1989-ben lebéultam és leszázalékolta. Mikor kicsit rendbejöttem 1991 évelejen a lelki vezetőmet megkérdeztem, hogy szerinte mit csinálhatnék, ami hasznos az embereknek és a lelkeknek is. Ő ajánlotta, hogy jöjjenek ide, mert ezt a nyugdíj mellett egyszerűen lehet csinálni. Akkor még csak ez az ebédlő volt meg, a ház, ahol a nővérek laknak csak később épült fel.

PP: És a nővérekkel rögtön felvette a kapcsolatot? Ők voltak az elsők, akik Magyarországon szolgáltak?

GI: Igen, mind a négy nővér nagyon aranyos, végtelenül türelmes teremtés volt.

PP: Kezdetben hogyan dolgozott itt?

GI: Először csak pár napot jöttem, akkor zöldséget pucoltam, mivel akkor éppen arra a munkára volt szükség. Akkoriban még minden nap volt nagyebédeltetés, arra kellett előkészíteni a főzéshez a hozzávalókat.

PP: Tudom, hogy Teréz anyának Indiában – főként a kezdetekben – rendkívül nehéz volt beszerezni még a legalapvetőbb élelmiszereket is. Ez itt, Budapesten hogyan működik?

GI: Két részre lehet osztani az alapanyagok forrását. Az egyik adomány, amit bárkitől szívesen fogadunk, bármilyen mennyiségben, akármilyen csekély legyen is. Vannak olyanok is, akik csak név nélkül lerakják, amit hoztak, van, aki rendszeresen hoz nekünk zöldséget, sőt. Ennek nagyon örülünk. A másik forrás, hogy pénzadományt kapunk és azt vásárlásra fordítjuk. Legtöbbször különböző hipermarketekbe és piacokra járunk, ahol olcsón,

viszonylag jó minőségű áruhoz jutunk. A bevásárlásnál a szállításban is szoktak segíteni önkénteseink, illetve a Katolikus Karitás, ha nagyobb mennyiségű élelmiszert kell elhozni.

PP: A rendnél senki sem dolgozik fizetett alkalmazottként?

GI: Nem, egyáltalán nem, mindenki önkéntesként dolgozik.

PP: Nyugdíj előtt mivel foglalkozott?

GI: Én vegyész végzettségű vagyok – ez, mondjuk, a főzésnél jól jön. A szakmámban 6-7 évig dolgoztam. Utána élettársammal vásároztunk. Elég jól tudok varrni, dzsekiket és hasonló ruhaneműket gyártottunk és azokat adtuk el. Utána valószínűleg ez a túlhajszolt, pörgő élet visszaütött, 1989-ben agyvérzést kaptam és lebénultam.

PP: Vegyészként hol dolgozott?

GI: Az Országos Meteorológiai Szolgálatnál, a levegőkémiai részlegen, illetve egy évet dolgoztam az Eötvös Loránd Tudományegyetemen is, a Növényiszervezettani Tanszéken.

Ekkor két férfi lép be az ebédlőbe. Az ebédjüket kérik, de Marica mondja, hogy már felküldte azt a szállásukra. Valószínűleg egy másik ember ette meg az övékét is. A kínos helyzetet elég nehéz józanul, higgadtan kezelni, Maricának mégis sikerül. A férfiak egyre csak mondják, mondják gondjaikat, hol szépen, hol kevésbé, de vigyázva szavaikra, hiszen nekik az ebédlő is Isten háza. Marica pedig bólogat és egyre csak bizonygatja, hogy ő az ügyben tehetetlen, de jelezni fogja a problémát a nővéreknek. Mikor elmennek, odasúgja nekem: na, ilyenkor is rendkívül hatásos az a sárgakeretes ima...

PP: Finoman szólva sem egyszerű itt az élet. Nem örli fel?

GI: Nem! Érdekes módon sokkal jobban felőrölt, mikor vásároztam. Itt, ha teljesen kimerült vagy ideges vagyok... egyébként, húsz év alatt megtanultam, hogyan ne legyek ideges. Ez a kis közbiztonság engem semmilyen szempontból nem terhel meg. Mert tudom, hogy ők ilyenek. Felküldtem az összes ételt, máskor mindig elrakják annak, aki nincs bent, én nem tudhatom, ki van bent és ki nincs.

PP: De nap, mint nap szembesülni a konoksággal, sértettséggel, az esetleges hálátlansággal...

GI: Ezek bizony bőven vannak, de hogy mondjam... ezt nehéz feldolgozni, sőt, eleinte lementem az ő szintjükre, én is ugyanúgy visszaszóltam nekik, de húsz év azért megedzi az embert rendesen!

PP: Meséljen nekem egy kicsit a magyar misszió kezdeteiről! Hogyan kezdődött itt minden 1989-ben?

GI: Mikor Teréz anya itt járt, sok helyre elkísérték az ország vallási elöljárói, hogy hol lenne érdemes a tevékenységet elkezdni. Végül a Bokréta utcában kaptak egy kis szoba-konyhát a nővérek, ez lett a kiinduló helyük. De elég hamar meghívta őket az érdi plébános, mivel Érden volt egy régi plébánia épület, ahol letelepedhettek. Itt mutattak a nővéreknek néhány tényleg rossz helyzetben lévő, sokgyermekes roma családot, viszont egy kissé visszás volt a dolog, mivel Érdliget Budapest külterületének egyik leggazdagabb része.

PP: Hogyan tudták akkor Érdligeten megvalósítani a rend egyik legfontosabb utasítását: szolgálni a szegények között is a legszegényebbeket?

GI: Érdligetről naponta bejártak a nővérek Budapestre, ott voltak, ahol a leginkább szükség volt rájuk. A VIII. kerületben kezdték a családokat látogatni és közben Bajzáth Ferenc atya és az önkormányzat jóvoltából megkapták ezt a Tömő utcai ingatlant, majd adományokból elindult az építkezés. Előre gyártott betonelemekből, hungarocellel szigetleve viszonylag gyorsan sikerült felhúzni az épületet. A nővérek kezdetben minden nap főztek, kivéve a csütörtököt, mert az a nap az ő „vasárnapjuk”. Csütörtökönként visszavonulnak, csöndben vannak, lelkileg felfrissülnek.

PP: Hogyan teltek az 1990-es évek?

GI: Rengeteg munkával! És ekkor kezdték el használatba venni az épületet, ami „Haldoklók Háza” lett. Ez persze funkcióját tekintve eltért az Indiában megszokott hasonló jellegű intézményektől. Sok idős beteg volt, a földszinten férfiak, az emeleten nők lettek elszállásolva. Természetesen egészségügyi ellátásban is részesültek. Emellett tovább folyt az ebédeltetés.

PP: Az ezredforduló után változott valami?

GI: Annyiban változott, hogy azóta egyre több karitatív szervezet karolta fel a hajléktalanok ügyét. A nővérek azt vették észre, hogy nincs akkora igény az ebédre, mivel már sok helyen osztanak meleg ételt. Sokan több ebédeltető helyre is eljártak egyszerre, így egyre válogatósabbak lettek, a pazarlást pedig nem engedheti meg magának a rend. Ezért arra gondoltak, hogy azt a pénzt inkább másra fordítják, kevesebb lett az ebédosztás. Jelenleg szombaton és vasárnap van nagyebédeltetés, hétközben csak a bentlakóknak főzünk.

PP: Mi tölti ki az Ön idejének legnagyobb részét mostanában?

GI: A családom. Sajnos egyre gyengébb vagyok, fizikailag már „nem vagyok a csúcson”. Hétfőnként jövök, mert akkor van a női hittan, máskor pedig megbeszélés szerint, ha a nővérek úgy érzik, hogy segítségre van szükségük akár a konyhán, akár a házban. Hétfévente csak akkor jövök, ha nincs, aki főzzön, mert úgy alakult, hogy két férfi felvállalta a főzést szombatra és vasárnapra.

PP: A bejárat mellett egy nagy képen II. János Pál pápa portréja látható, viszont a jelenlegi pápáról, XVI. Benedekről nem látni fotót. Miért van ez?

GI: Alapvetően a nővérek nem tartják fontosnak, hogy élő vezetők képét tegyék a falra. II. János Pálról is csak azért van kint kép, mert az ő munkássága és személyisége összefonódott Teréz anyáéval, egymásnak nemcsak fizikai, hanem szellemi kortársai is voltak.

PP: Hogyan telik egy átlagos napja?

GI: Mivel hétfőnként mindig itt vagyok az a napom viszonylag állandónak mondható. Ma reggel 8 órakor kezdtem és megterítettem. Délelőtt lányok, asszonyok érkeztek a női hittanra, akik hajléktalanok, szenvedélybetegek, alkohol- vagy kábítószerfüggők. Ez egy imaóra-szerű délelőtti együttlét, utána pedig reggelit kaptak. Majd felolvastuk a Keresztutat, a kápolnában. Azután az ebédet és a kávé is együtt fogyasztottuk el. Ma tízen voltak. Ezután filmet vetítettünk nekik, a Kisherceget. Ebéd után pedig jön a mosogatás, takarítás.

PP: Kik dolgoznak még itt rendszeresen Önön és a nővéreken kívül?

GI: Segítők. Van három állandó segítőnk, egy hölgy hétfőnként és a már említett két férfi hétvégeként.

PP: Nőnap alkalmából készültek valamire?

GI: A nővérek ezt nem tartják, nem ünneplik.

PP: Ételosztáson kívül mivel foglalkoznak még?

GI: Elég sokrétű a tevékenységünk. Ápoljuk az elesetteket, rászorulókat, hajléktalanokat, segítjük a szenvedélybetegeket. A nővérek családokhoz járnak ki, őket segítik, de nem anyagilag, hanem lelkileg, esetleg néha ételt visznek nekik. Ha valaki segítséget kér tőlük, akkor először mindig elmennek hozzá és elbeszélgetnek vele, felméri, hogy mekkora és milyen típusú segítségre van szükség. Legtöbbször élelmiszerral segítenek, de előfordul, hogy gyógyszerre van szükség, vagy arra, hogy befizessék az óvodai étkezést.

PP: Telefonos lelki segílyt működtetnek?

GI: Igen, azt Bajzáth atya fiataljai csinálják.

PP: Hogyan ünneplik a kettős évfordulót? Gondoltak-e arra, hogy felhasználják ezt a kínálkozó lehetőséget, hogy nagyobb visszhangot adjanak a szegények és elesettek helyzetének?

GI: A nővéreknél kimondott reklám és propaganda nem létezik. Nemrég történt, hogy a tévé akart jönni, riportot csinálni és abszolút elzárkóztak előle. Riportot, interjút is csak nagyon ritkán adnak újságoknak, azt is inkább csak katolikus lapoknak, miután megbizonyosodtak róla, hogy megbízható. Az évfordulóra úgy készülünk, hogy minden hónap 26-án megemlékezünk az anyáról, mivel 1910. augusztus 26-án született. Ekkor van egy

összejövetel, nyíltnap, amikor együtt imádkozunk, emlékezünk Teréz anyára. Egyébként, nem hiszem, hogy hangoztatnák ezt az évfordulót, viszont biztosan megünneplik.

PP: Igen, de szerintem fontos lenne erre a két évfordulóra felhívni a figyelmet. Teréz anyát magát is nagy médiaérdeklődés övezte – bár ez elől igyekezett elzárkózni. De ha az életművét, munkásságát nem látja, tapasztalja meg a XX. századi ember, akkor sok mindennel lett volna kevesebb. Én attól tartok, hogy ha most is elzárkóznak a nővérek, akkor a XXI. századi ember is kevesebb lesz, pedig lehet, hogy most még fontosabb lenne látni ezt a munkát, mint talán 20, 30 évvel ezelőtt.

GI: A nővérek mindig azt mondják, hogy helyettük beszéljen a munkájuk. Ők megtesznek minden tőlük telhetőt, de azon kívül mindenféle szerepléstől elzárkóznak és az egész világon így van ez. Ettől függetlenül Kalkuttában, a rend nemzetközi központjában valószínűleg rendeznek majd sajtókonferenciát, ahol talán egy kicsit nyitottabb lesz a rend, de úgy gondolom, csak a főnökség fog megszólalni.

PP: Találkozott valaha személyesen Teréz anyával?

GI: Sajnos nem. Már mint 1989-ben láttam élőben, de nem beszélünk. De akkor még csak meg sem fordult a fejemben, hogy hasonló munkát végezzek, és ha valaki azt mondja nekem akkor, hogy két év múlva önkéntes leszek, valószínűleg megmosolyogtam volna. 1989-ben még csak egyszerűen érdekelt ez a kis asszony és mindenképpen látni akartam.

PP: Mi az első dolog, ami eszébe jut az anyáról?

GI: Egyszerűség, alázat és rettentő sok imádkozás. Sokat meséltek róla a nővérek, mivel többen is vannak, akik még személyesen hallgathatták őt. A múltkor volt itt Lukács atya, aki végigvezette Teréz anyát, mikor itt volt 1989-ben és mondta, hogy egész napjuk borzasztó nagy rohanással telt, nagyon kimerültek. Mikor mindenki ment volna lefeküdni az anya még kijelentette, hogy elmegy a kápolnába imádkozni – este tizenegy órakor. Ennek ellenére reggel ő volt az első, aki fölkel fél ötkor és ment a kápolnába imádkozni.

PP: Van Teréz anyának olyan gondolata, idézete, ami különösen kedves Önnek?

GI: Az önkéntesek napi imádsága, ami igazából nem is idézet, de számomra az a legkedvesebb:

„Tégy méltóvá minket Urunk, hogy az egész világon szolgálhassuk azokat az embertársainkat, akik szegénységben és éhségben élnek és halnak meg. Add meg nekik ma a mi kezünk által a mindennapi kenyerüket, s a mi megértő szeretetünk által adj nekik békét és örömet.

*Uram, tégy engem a Te békéd eszközévé, hogy
ahol gyűlölet lakik – oda szeretetet vigyek,
ahol sértés – oda a megbocsátás szellemét,
ahol egyenetlenség – oda egyetértést,
ahol tévedés – oda igazságot,
ahol kétely – oda hitet,
ahol kétségbeesés – oda reményt,
ahol árnyék – oda fényt,
ahol szomorúság – oda örömet.*

Uram, add, hogy inkább én igyekezzem vigasztalni, mint hogy vigaszra várjak; inkább én törekedjem megértésre, mint hogy megértést óhajtsak; inkább én szeressek, mint hogy szeretetet igényeljek; mert önmagunkat elfelejtve találjuk meg magunkat, ha megbocsátunk, akkor nyerünk bocsánatot, ha meghalunk, azzal ébredünk az örök életre. Amen.”

PP: Teréz anya gyakran mondta, hogy a szeretetétiséget nehezebb csillapítani, mint a kenyér iránti éhséget. A fejlett világra ez fokozottan igaz, de mit tapasztal, Magyarországon is nagyobb a lelki szegénység, mint az anyagi?

GI: Szerintem igen. Nagyobb, mert aki itt van, akár segítő, akár rászoruló, az itteni szeretetből táplálkozik. Én is azért járok ide és nagyobb ünnepekkor az egész családom itt van, mert itt olyan szeretet van, ami utolérhetetlen.

Ekkor beszélgetésünket újra félbeszakítják. Egy 30 és 40 év közötti férfi jön be az ebédlőbe, beszédét alig érteni. Látszik rajta, hogy fáradt, éhes és, hogy már régóta nem fürdött. Marica először enni ad neki, majd Annabell nővérrel segítenek neki előkészülni a fürdéshez. Később megtudom, hogy Emilnek hívják, de mindenki csak Emilkének szólítja. Emilke szellemi fogyatékos, körülbelül egy 5 éves gyermek szintjén áll. Senkije sincsen, a nővérek az utcán szokták megtalálni. Vidéken élő testvére nem törődik vele. Cigaretta-t kér, de Emilkének előbb fürdenie és ennie kell. Szívfacsaró a hála, ami felőle árad Marica néni és a „nővérke néni” felé. A legironikusabb és legszomorúbb momentum az volt, ahogy Emilke többször is kijelentette: „holnap megyek dolgozni”.

Marica elmondja, hogy nagyon sok hajléktalan szenved valamilyen függőségtől. Az alkoholos állapottal sajnos nagyon gyakran találkoznak, hiszen, ha a bentlakók valamilyen ügyintézés miatt kimennek az otthonból, gyakran útba ejtenek egy kocsmát is. Az otthonban azonban

alapszabály, hogy ittas állapotban nem lehet ott tartózkodni. Ezért Marica állandóan kéznél levő eszköze a szonda. Beszélgetésünk előtt is volt egy hajléktalan férfi, aki azért nem nyert bebocsátást, mert a szonda jelzett.

PP: Teréz anyának egyik fontos küldetése volt az abortusz elleni küzdelem. Magyarországon hogyan tesznek a művi terhesség-megszakítás ellen?

GI: A nővérek Magyarországon is elég erős propagandát fejtenek ki a szegényebb rétegek, azon belül is a cigányság körében az abortusz ellen. Emellett a nővérek igyekeznek mindenkit a tudatos családtervezésre vagy egyszerűen csak a monogám életvitelre sarkallni. Arra próbálják rávenni a rászorulókat, hogy csak természetes úton akadályozzák a fogantatást, tehát, hogy ne használjanak például fogamzásgátló készítményeket. Fogamzásgátlásként egyértelműen csak a naptári módszert fogadják el a nővérek, tehát, hogy a peteérés idejében tartózkodjon a nemi érintkezéstől az, aki nem szeretne gyermeket. Viszont, ha a gyermek már megfogant, akkor nagyon erősen próbálják azt a családot támogatni.

PP: Az ebédlőben lehet is látni egy elég nagyméretű plakátot, ami véleményem szerint sokkoló hatású. Egy egészséges, anyaméhben fejlődő magzat az egyik oldalon és egy abortusz utáni, műtőasztalon heverő formátlan kis test a másik oldalon. Nem gondolja, hogy ez az erős, nyugalmat megzavaró kép esetleg visszás lehet? Össze lehet ezt egyeztetni a rend szelídségével? Főleg egy ebédlőben...

GI: Ennek megvan a maga célja. Pontosan sokkolni akarja azokat, akik csak nyugnek érzik áldott állapotukat. Azokat, akik csak úgy gondolkodnak, hogy mennyire egyszerű elmenni abortuszra és élni tovább vígan az életet. A plakáton látni, hogy a hathetes magzat, ami egy tenyérben elfér, már hordoz emberi vonásokat. Korábban én sem láttam ilyet, mikor a nővérek kirakták ezt a képet én is nagyon elcsodálkoztam.

PP: Mit gondol a nemi erőszak útján fogant gyermekekről? Akiket esetleg az édesanyjuk soha nem fog tudni elfogadni.

GI: Ezen még nem gondolkodtam. Ha megpróbálom magam beleélni, hogy mi történne, ha engem nemi erőszak érne, én megtartanám, az biztos. Osztom a nővérek álláspontját, hogy egy formálódó új életet nem szabad bántani. Negatív élményeinket nem kell a gyerekre átvinni. Ő egy élet. Lehet, hogy okos, szép, gyönyörű lesz. Lehet, hogy tele lesz az ember élete örömmel, ha megszüli. Meg kell adni az esélyt!

PP: Mi a legemlékezetesebb pozitív illetve negatív élménye az itt eltöltött húsz évből?

GI: A legjobb élményem, hogy itt ismertem meg a férjemet. Itt voltam akkor is, mikor terhes voltam a fiammal. Együtt „nőttünk fel”, okosodtunk, formálódtunk a renddel. A fiam már 16

éves, a párommal azóta is együtt vagyunk. A legrosszabb élményen gondolkoznom kell... A jó Isten nagyon jól tette, hogy úgy teremtett meg bennünket, hogy a rossz dolgokat elfelejtjük hamar. Talán azt kell mondanom, hogy itt még nem is volt olyan, hogy „legrosszabb”. Fárasztó, furcsa élményem az van több is, de rossz most nem jut az eszembe.

PP: Hogyan képzeled el az Ön és a nővérek jövőjét?

GI: Amíg kezemet, lábamat mozgatni bírom, azt kell, hogy mondjam, családotól együtt itt leszek. A nővérek jövője viszont kétséges, mivel az új építési trendek miatt az épület nem maradhat így itt. Egész Józsefvárost átépítik, modernizálják és a rendház egy bontásra ítélt övezetben van. Sokat azonban nem lehet tudni, ez az ügy már régóta húzódik és lehet, hogy még sokáig is fog. Több ígéretet is kapott azonban a rend az önkormányzattól, hogy munkájuk zavartalanságát a jövőben is biztosítani fogják cseretelek vagy csereépület formájában.

Emilke közben végzett a fürdéssel, Marica leülteti, feladja rá a zoknit, és új ruhát is kap. A férfi hálóját mosolya jelzi csak. Marica olyan szeretettel beszél hozzá, mintha tényleg egy gyermekhez beszélne. Megdicséri haját, megkérdezi merre járt.

PP: Mi az oka annak, hogy a nővérek csak kevésszer láthatják a családjukat?

GI: Az egész a Bibliából ered. A követésről van egy részlet benne: „kövess engem és, ha engem választottál, ne nézz vissza, hagyd el családodat”. És ezt ők úgy is értik, hogy a szegények az ő új családjuk. A nővérré válás folyamata is igen hosszú, kitesz majdnem tíz évet. Eközben fogadalmak sorát teszik le a nővérek, majd az örökfogadalom előtt még egyszer hazaküldik őket 3-4 hétre, hogy megbizonyosodhassanak benne, valóban csatlakozni akarnak-e a rendhez? Sokan vannak, akik azt mondják, inkább abbahagyják, de sokan vannak azok is, akik végül csatlakoznak a Szeretet Misszionáriusaihoz.

PP: Hogyan lehet csatlakozni a rendhez?

GI: Önkéntesként csak egyszerűen ide kell jönni és munkához látni, mert az mindig van bőven. Ha pedig nővérként, akkor a főnövért kell keresni és vele megbeszélni. Általában 2-3 hétre idehívják az érdeklődőket, hogy megismerjék a munka jellegét. Itt élnek, dolgoznak így a nővérekben is kialakul egy vélemény az új jelöltekről. Ha ez után is eltökéltek, akkor valamelyik külföldi novícius házba küldik őket, ahol felkészülhetnek új életükre.

PP: Jó a viszonyuk a többi magyarországi karitatív szervezettel? Például a Máltai Szeretetszolgálattal vagy a Vöröskereszttel?

GI: Igen. Például átjárás van a szervezeteink között a rászorulókat illetően. Ha valakit nem tudunk befogadni, akkor felvesszük a kapcsolatot a Máltai Szeretetszolgálattal, vagy a Vöröskereszttel. De így van ez az élelmiszer tekintetében, például, ha mi kapunk dömpingszerűen valamit és már nem tudjuk felhasználni, akkor felajánlunk belőle más szervezeteknek. Ez kölcsönös.

PP: Van a rend magyar ágának honlapja?

GI: Nem a nővérek üzemeltetik, de van, mert a rendnek vannak fiatal munkatársai is. Létrehoztak egy honlapot, de sajnos nem frissítik túl gyakran.

PP: Fel lehet ajánlani a személyi jövedelemadó 1%-át a rendnek?

GI: Nem. Teréz anya azt mondta, ha valaki adni akar, akkor adjon, de ne úgy, hogy leírhatja azt az összeget az adójából. Az adni akarás legyen olyan dolog, ami a sajátomból jön, nem egy olyan forrásból, amit amúgy is elvinnének tőlem. Ha valaki adni akar, akkor úgymint megtalálja az útját az adakozásnak. Mi minden felajánlásnak örülünk.

PP: Mit üzenne most az embereknek?

GI: Hogy szeressék egymást. A szeretet mindent megold. Elsősorban a családon belül, de figyeljünk arra, hogy egy mosoly is szebbé teheti még egy vadidegen napját is. Egy mosoly többet ér mindennél.

PP: És mit üzenne kifejezetten a fiataloknak?

GI: Próbálják megtalálni az Istenhez vezető utat. Mert szerintem csak az az út a járható.

PP: Köszönöm a beszélgetést, minden jót kívánok!

Mielőtt kilépnénk az ebédlőből, bepillantok a konyhába. A modern konyhai eszközöknek még a nyomát sem lehet látni. Kétszázliteres főzőüstök sorakoznak katonás rendben, a falakon itt is Jézusról és Szűz Máriáról látunk képeket. Alapelv a rendnél, hogy minden modern dolgot elutasítanak, szárijukat is kézzel mossák naponta. Marica mosolyogva meséli, hogy egyszer több tortát is sütnie kellett és behozta a habverőjét. Kapott is a nővérektől, de megmondta nekik, hogy ő azért van itt, hogy segítsen, az ő munkáját pedig hagyja könnyítse meg úgy, ahogyan ő szeretné. A nővérek a kétkezi munkát tartják nagyra. A történelemben már többször is előfordult olyan eset szerzetesrendeken belül, hogy kivált egy haladóbb szellemiségű csoport és megmaradt a hagyományokhoz, teljes szegénységhez ragaszkodó, eredeti irányzat is. A Szeretet Misszionáriusainak esetében egyelőre ilyenről még nem beszélhetünk, a jövőt azonban nehéz megjósolni. Teréz anya még csak 13 évvel ezelőtt távozott az élők sorából. Munkássága, céljai még erősen éreztetik hatásukat.

Egy újabb férfi toppan be, hangosan, mosolyogva köszön. Míg Maricát várom, beszélgetünk, bár látom rajta, hogy zavarban van, kéri, hogy nevét ne említsem. Elmondja nekem, hogy öt évvel ezelőtt bizony masszív alkoholista volt, de a nővérek segítettek rajta. Nagyboldogasszony napján (augusztus 15-én) lesz öt éve, hogy teljesen józanul éli életét. Jelenleg önkéntesként segíti a rend munkáját.

Maricával együtt sétálok a hármaskörös Klinikák megállójáig. Továbbra is arról kérdezem, hogyan bírja ezt az áldozatos, megfeszített munkát. Erre csak egy aranyos történettel felel: *„Egyszer a családnak többi tagja megkérdezte, hogy miért járunk mi ide, a nővérekhöz ilyen gyakran. Az akkor még csak öt éves fiam csodálkozva csak ennyit mondott: «Hogy-hogy miért? Mi Monoron lakunk és itt van az otthonunk!»”*

II. 3. „Jézus az utcán alszik” – beszélgetés Battilana Giuliana Sr. M. Letizia MC vezető nővérrel

2010. március 17-én, szerdán keresem fel harmadjára a Szeretet Misszionáriusai rend budapesti központját. Végre sikerült időpontot egyeztetnem Letizia nővérrel, aki most fogad, hogy válaszoljon a kérdéseimre. Már magát a gesztust is nagyra értékelem, hogy egyáltalán hajlandó velem beszélgetni, mivel soha nem ad senkinek interjút, nem nyilatkozik televízióknak, rádióknak; újságoknak is csak igen ritkán, fényképről persze szó sem lehet.

A számomra már ismerős udvar végében széles mosollyal köszönt Letizia főnövér. Bemutatkozok, megegyezünk, hogy ezentúl angolul beszélünk, könnyebb lesz így mindkettőnknek. Az ebédlő mögötti kis terembe megyünk, ahol nyugodtan tudunk társalogni. A berendezés itt is rendkívül puritán: egy asztal négy székkal, a falon egy kereszt. A főnövér saját bevallása szerint is közvetlen, igazi olasz mentalitású személyiség. Mosolyát soha semmi nem törheti meg, jókedve ragadós. A beszélgetést angol nyelven folytatjuk, itt csak magyarul közlöm.

Polgár Péter: Letizia nővér, először is köszönöm a lehetőséget, hogy beszélgethetünk. Mondana, kérem pár szót magáról és a nővérekről?

Letizia főnövér: Teréz anya gyakran mondta, hogy az nem nagy érdem, ha valakit meginterjúvolnak, vagy fényképet készítenek róla. Mindig azt mondta: „gyertek és nézzétek meg”! Az emberek figyelmét fel akarta hívni, de csak azzal a munkával, amit ő elvégzett és

nem a média által. Azt akarta, hogy az emberek felfedezzék Jézust a körülöttük lévő világban. Így általában mi nem beszélünk magunkról. Hiszen mi misszionáriusok vagyunk. Az Isten ma itt használ minket, holnap már valahol máshol is szolgálhatok. Ma még itt kell a munkát a legjobban elvégezni, holnap lehet, hogy egészen máshol kell lennem. Mintha csak egy író toll lennék az Isten kezében. Jelenleg hatan vagyunk nővérek Budapesten, ez egy nemzetközi közösség. Én olasz vagyok, az egyik nővér Romániából jött, kettő Szlovákiából és kettő Afrikából. De misszionáriusokként nem maradunk egy országban, szerte a világban teljesíthetünk szolgálatot. Nagy különbségek vannak azonban az országok között. Voltam már Olaszországban, Romániában, mások Indiában és Afrikában, így tapasztalataink is igen változatosak. Ma itt vagyunk. A helyet nem mi választjuk. Küldenek minket a rend központjából. Ezt a jelenlegi rendfőnöknő szabja meg. Kelet-Európa országai a rendünk területi beosztása szerint egy „tartományba” esnek, az itteni nővérek pedig általában egy tartományon belül mozognak, de akár el is kerülhetnek innen messzire.

PP: Emlékszik még, mikor volt először Magyarországon? Milyen volt az első benyomása?

Lfn: Nagyon boldog voltam! Mivel ez volt az első ország, ahol jártam Olaszországon kívül. Mielőtt ide jöttem volna Dél-Olaszországban dolgoztam. A kultúrák közötti különbségek óriásinak tündek. Rögtön arra gondoltam, ez az a hely, ahová Isten vezérelt, hogy szolgáljak. A legnagyobb probléma a nyelvvvel volt. De valamilyen szempontból ez jó is volt, mivel természetemből adódóan nagyon bőbeszédű vagyok. Meg kellett tanulnom lassabban beszélni és jobban odafigyelni az emberekre. Ha megláttak az utcán először mindenkinek Teréz anyja jutott eszébe a szári miatt. Szerencsére gyorsan elfogadtak.

PP: És milyennek találja Budapestet? Szereti a várost?

Lfn: Persze, ez nem is kérdés! Néha közösen sétálunk a városban, hiszen ez egy gyönyörű hely. Ha meg akarjuk érteni az itteni embereket, akkor ahhoz az országot is meg kell ismernünk. Ami azonban meglep minket, hogy a rengeteg gyönyörű templomba be sem mennek a szegény emberek, még a Mátyás templomba se! Pedig a templomokba mindenki bemehet.

PP: A 2001-es népszámlálás adatai szerint Magyarország népességének 51,9 %-a római katolikus és további 21,5 %-a tartozik valamelyik másik keresztény felekezethez. (www.apologia.hu) Viszont egyre kevesebben gyakorolják vallásukat, így szerintem nem meglepő, hogy még a szegény emberek sem tudnak arról, hogy a templomokban esetleg segítséget kaphatnak.

Lfn: Igen, de szerintem fontos, hogy ismerjük a saját országunkat, a gyökereinket és ahhoz ezek a templomok is hozzátartoznak. Néhány évvel ezelőtt Visegrádra látogattunk szegényeinkkel. Általában nem szoktunk ilyet csinálni idősebbek ápolójaink miatt, de akkor kivételt tettünk. A lényeg, hogy az emberek nem veszik észre a körülöttük élő értékeket, mert eltakarják azokat hatalmas problémáik. Mi ebben is megpróbálunk segíteni. Budapest gyönyörű. De mások azt mondják Prága még szebb, mondjuk én még soha nem voltam Prágában. Ha utazóként vagyunk egy városban és nem lakosként, akkor egészen máshogy tekintünk rá. Misszionáriusként úgy kell minden helyet szemlélnünk, ahol éppen szolgálunk, hogy észrevegyük annak legszebb, legértékesebb részeit is.

PP: Van arra lehetőségük, hogy elutazzanak külföldre a többi nővérhez, hogy tapasztalatot cseréljenek?

Lfn: Minden évben elutazunk vagy Romániába, vagy Lengyelországba lelki gyakorlatra. Így a régió más nővéreivel is találkozhatunk és megosztjuk egymással különböző tapasztalatainkat. Ekkor általában megnézzük az adott város nevezetességeit is. Kelet-Európa annyira gazdag kulturális és történeti értékekben, hogy kár lenne ezeket kihagyni.

PP: Mióta szolgál Magyarországon?

Lfn: 2003-ban voltam itt először, aztán Romániába mentem három évre. Magyarországra 2008-ban tértem vissza és azóta itt szolgállok, mint főnövér.

PP: Mik az Ön feladatai és kötelességei a rendnél?

Lfn: Én vagyok a felelős a közösség egészéért. Nekem kell megszervezni, ha valaki felvételét kérné a rendbe. Ha a kalkuttai központból érkezik egy hivatalos levél, azzal is nekem kell foglalkoznom.

PP: Mielőtt Ön és a nővérek beléptek volna a rendbe volt valamilyen polgári foglalkozásuk?

Lfn: Az élet különböző területeiről jöttünk. Van, aki csak éppen befejezte a gimnáziumot, de vannak diplomások is a rendnél szerte a világon; orvosok, jogászok, tanárok. Ez nem akadály a belépésnek. Ismerek egy nővért, aki ápolóként dolgozott és nyugdíjba vonulás után kérte felvételét. Én óvónő voltam korábban. Más nővérek tanárként, gyári szerelőként vagy ápolóként dolgoztak.

PP: Nem volt nehéz otthagyni ezt a gyönyörű foglalkozást?

Lfn: Nem, mert úgy éreztem megtaláltam azt, amivel igazán foglalkozni akarok.

PP: Mesélne egy keveset arról, hogyan élt mielőtt nővér lett volna?

Lfn: Az életem nagyon boldog volt. Független, szabad emberként éltem. Mindent elértem, amit akartam. Szerettem a szüleimet, barátaimat. De az én szívem valami mást keresett, akkor

még nem tudtam mit. Aztán felfedeztem Jézust. Később egyre többet került szóba a környezetemben a házasság, én pedig rájöttem, hogy annál én többre vágyom. Akkor kezdett el komolyan foglalkoztatni a gondolat, hogy apáca legyek, az életemet pedig Istennek szenteljem.

PP: Teréz anya többször is azt nyilatkozta, hogy 1946-ban hívást kapott a hívásban. Önnek is volt hasonló élménye?

Lfn: Mindenki életében eljön egy pillanat, ami valamit megváltoztat az addigi gondolkodásában, szokásaiban. De lehet, hogy csak valami szép, vagy meghökkentő történik velünk, ami mássá teszi napunkat. Lehet ez egy egyszerű napsugár, ami felvidít minket, míg mások lehet, hogy észre sem veszik azt. Például ma reggel a bazilikából tartottam hazafelé, véletlenül egy másik útra tévedtem, így tovább tartott hazaérnem. Ekkor szembe jött velem egy hölgy, aki éppen munkába sietett és megállított engem, hogy üdvözljön és elmondja, mennyire boldog, hogy találkozott Teréz anya egyik nővérével. Mindkettőnk napját szebbé tette ez a találkozás. Ilyen és ehhez hasonló apró jelekből tudjuk, hogy merre haladjunk, merre van a mi igazi utunk. A szüleim először nem örültek neki, hogy apáca akarok lenni. Mikor édesapám megkérdezte, hogy miért, én csak annyit válaszoltam: te miért vetted feleségül az édesanyámat? Alig tudott rá válaszolni, csak annyit mondott, nem tudja, érezte. Erre azt mondtam neki, látod én is csak érzem. Ez valami, ami csak a tiéd.

PP: Találkozott valaha Teréz anyával? Van valami személyes emléke tőle?

Lfn: Igen. A szolgálatra való felkészülésem idején Rómában voltam és ő is gyakran megfordult ott hivatalos ügyek miatt. Egy nagyon egyszerű asszony volt. Emlékszem egyszer felkerestem egy problémámmal, amire ő azt felelte: „*Menj és mondd el a Szűz Máriának: Mária, Jézus anyja, légy az én anyám is most! És ezzel kész is.*” Először nagyon ellenkeztem, de később megértettem. Ebből az egyszerűségből táplálkozott az anya és minden nővére. Még mielőtt novícia lettem volna, édesapám nagyon beteg lett és a szüleim kérleltek, hogy menjek haza. Ekkor Teréz anya behívta édesapámat egy kápolnába. Nem tudom mit vagy hogyan beszéltek perceken keresztül, mivel apám nem tudott angolul az anya meg nem tudott olaszul. Egy igazi csoda volt, mikor a szüleim azt mondták, hogy maradjak Rómában és folytassam, amit elkezdtem. Teréz anya soha nem sietett, mindig volt ideje mindenre. Maga volt a béke, a nyugalom, az állandóság, egy biztos pont. Még akkor is szakított időt ránk és az imádkozásra mikor nagyon elfoglalt volt és sok fontos emberrel kellett találkoznia.

PP: Hányan csatlakoztak Budapesten önkéntesként a rendhez? Sok munkatársuk van?

Lfn: Hála Istennek igen. Már akkor sokan akartak segíteni, mikor Teréz anya először itt járt az 1980-as években. Örömmel mondhatom, hogy a fiatalok is egyre többen vannak. Egy hölgy kifejezetten a papírmunkában és a hivatalos ügyek intézésében segít nekünk.

PP: Miért fontos az, hogy a nővérek csak igen ritkán láthatják a családjukat?

Lfn: Mint azt már említettem, mi egy missziós rend vagyunk és a nővérek gyakran a világ másik részéből érkeznek. Számunkra azonban előírás a szegénység, így nem engedhetjük meg magunknak, hogy a nővérek gyakran utazgassanak. Olaszországban ismertem egy indiai nővért, akinek meghalt az édesapja és több mint fél évre rá tudott csak hazautazni a családjához tíz év után először. Találkozott azonban az utcán egy szegény albán fiúval, akinek szintén meghalt az apja, de nem tudott visszautazni Albániába, mert semmi hivatalos papírja nem volt. A nővér és a fiú beszélgetni kezdtek, enyhítettek lelki szenvedéseiken. Mindketten sírni kezdtek, majd a fiú átölelte a nővért és azt mondta: „*te vagy az én igazi nővérem*”. Rendkívül megható volt látni, hogyan csökken a lelki fájdalom azáltal, hogy megosztják. Az anya is azt mondta, hogy nem lehet úgy a szegényeket szolgálni, hogy nem osztozunk velük szenvedéseikben.

PP: Hogyan telik itt egy átlagos nap?

Lfn: Reggel felkelés után imádkozunk, majd szentmise következik. Aztán megreggelizünk és kitakarítjuk a házat. 8 órától ápoljuk betegeinket és látogatjuk a családokat. 12 órakor újra összegyűlünk, imádkozunk és ebédelünk, majd pihenünk egy kicsit. Délután ismét az emberekkel foglalkozunk. 7 órakor megint imádkozunk, fél 8-kor pedig vacsorázunk. Ezután még egyszer imádkozunk, majd 9 és 10 óra között lefekszünk.

PP: Ugyanazt az ételt eszik, mint a gondozottjaik?

Lfn: Igen. Mindig olyan ételt eszünk, ami az adott országra jellemző. Igyekszünk minél egyszerűbben étkezni, hogy a betegeinknek több és jobb minőségű étel juthasson.

PP: Teréz anya eleinte kijelentette, neki csak egy kevés rizsre és sóra van szüksége...

Lfn: Nos, ez csak a kezdetekben volt így, mivel az anya hamar rájött, hogy ha ilyen étrenden élnek a nővérek, a szegényekkel együtt fognak éhen halni. A mennyiségben kellett behozni azt, ami hiányzott a minőségből. Igyekezett mindig a legolcsóbb alapanyagokból dolgozni.

PP: Véleményem szerint nagyszerű alkalom lenne az idei kettős évforduló arra, hogy felhívják a világ figyelmét a szegénységre, a szeretet és a jótékonyság fontosságára. Nem kellene a magyar társadalmat is figyelmeztetni a modern társadalom jelen lévő problémáira?

Lfn: Szeretnénk jelen lenni a legtöbb rászoruló mellett és nem a legtöbb médiában. Egyébként tapasztalataink szerint Magyarországon sokkal nagyobb a lelki szegénység, mint

az anyagi. Egyszer elhunyt a házukban egy idős férfi, akit elvittünk a legközelebbi kórházba. El akarták hamvasztani, mivel az olcsóbb megoldás, mint a koporsós temetés, de mi azt mondtuk, hogy átvállaljuk a költségeket. Nem a hamvasztás ellen vagyunk, hanem amellet, hogy valakit szeretettel, ünnepélyesen kísérjünk végső útjára, még akkor is, ha az drágább. Ennek is van üzenete, csak nem olyan hangos... Minket is, akárcsak Teréz anyát, igen gyakran keres meg a sajtó minden formája, de legtöbbször visszautasítjuk. Nekünk egyszerűen nem szabad ilyen dolgokkal foglalkoznunk. És egyébként nem is szeretnénk. Az újságíróknak felajánljuk, hogy jöjjenek el hozzánk egy szombati napon önkéntesnek és, ha akarják, írják le tapasztalataikat.

PP: Változott valami a célok és irányelvek között mióta Teréz anya elhunyt?

Lfn: Nem, egyáltalán nem.

PP: Tesz a rend erőfeszítéseket azért, hogy visszaszorítsák a világméretű szegénységet, vagy „csak” a lehető legtöbb szegény emberen akarnak segíteni?

Lfn: Sokszor kérdezték az anyát, hogy miért pazarolja ő és a nővérek az időt a haldoklókra. Miért nem foglalkoznak a még megmenthető szegényekkel. Ilyenkor gyakran figyelmeztette az embereket Teréz anya, hogy mi nem szociális munkások vagyunk, hanem apácák, akik Krisztust szolgálják. Krisztust, minden élő emberben. Minél többet szenved, annál inkább mellette kell lennünk. Természetesen szeretnénk véget vetni a szegénységnek, de egyelőre csak küzdeni tudunk ellene, minden erőnkkel. Mi hisszük, amit Jézus mondott: „*amit a legkisebbel teszed, velem teszed azt.*” Egyszer, mikor Teréz anya Rómában járt rengeteg embert látott az utcán, akik szenvedtek. Vele volt egy püspök is, aki az autót vezette, amiben utaztak. A szállásra mentek, mikor az anya megszólalt: „*mondja, hogyan tud lefeküdni az ágyba, mikor Jézus az utcán alszik?*” A püspököt sokkolta ez az egyszerű kérdés. Magyarországon egyértelműen nagyobb a lelki szegénység és érdekes megfigyelni, hogy az önkénteseink mennyire vágynak a lelki megújulásra. A szegény hajléktalanok nagyon megtörték, gyakran isznak. De munkatársaink középosztálybeliek, akiknek van állásuk, családjuk, mégis valami többre, másra vágynak.

PP: Az abortusz elleni küzdelem egyik kiemelt feladatuk. Hogyan küzdenek a terhesség-megszakítás ellen Magyarországon?

Lfn: Korábban volt egy anyaotthonunk, ahol nők és kisbabáik lakhattak, de ezt be kellett zárunk, mert az állam rengeteg mindent kért tőlünk, amiket mi nem tudtunk teljesíteni. Ma, ha felkeres minket egy anya a babájával, elszállásoljuk és ellátást is kap, de hivatalosan már nem tudjuk őket felkarolni. Széleskörű támogatást ígérünk a kismamáknak arra az esetre, ha megtartják a gyermeket. És ránk tényleg minden tekintetben lehet számítani.

PP: Igen, de a világban rengeteg tragédia van. Például egy háborúban az ellenséges katonák szándékosan erőszakolnak meg nőket. Mi a véleményük az ilyen úton fogant gyermekekről?

Lfn: Ez egy óriási tragédia. De az élet mindig a legfontosabb. Olvastam egy könyvet egy horvát apácáról, akit megerőszakolt egy szerb katona a délszláv háborúban. Megtartotta a gyermeket és megtanulta elfogadni, szeretni őt. Ha nyitottak vagyunk Istenre, akkor segít elfogadni az élet nehézségeit.

PP: Nővér, engedjen meg egy személyes kérdést. Nehéz az önfeláldozás?

Lfn: Az önfeláldozás az önfeláldozás. De ha szeretünk valakit, az vajon nem önfeláldozás? Egy anya vajon hányszor áldozza fel magát gyermekéért élete során? Mennyi lemondást kell elviselnie? A szeretetben és a kötődésben benne van az önfeláldozás. Mi, nővérek ugyanezt az önfeláldozást végezzük, csak Jézusért. Ezért ez láthatóbb is az átlagember számára. De, még ha nem is tudatosan, mindenki életében ott van az önfeláldozás.

PP: Dolgoznak Magyarországon a Szeretet Misszionárius Testvérei?

Lfn: Sajnos a rend férfi ága nincs jelen az országban és Európában is csak igen kevés helyen. Többen vannak Dél-Amerikában, Afrikában és Indiában.

PP: Milyen a rend kapcsolata a magyar katolikus egyházzal és a többi magyar felekezettel?

Lfn: Nagyon jó! Igyekszünk együttműködni, segíteni egymást, és ez általában működik is. A házunkban voltak reformátusok is, akikhez járt egy református lelkész. A kölcsönös tisztelet az alapja mindennek.

PP: Mit csinálnak szívesen szabadidejükből?

Lfn: Imádkozunk. Nagyon sokat!

PP: Mit üzenne most a magyar társadalomnak és azon belül a fiataloknak?

Lfn: Ne adják fel a keresést! Semmi nem helyettesítheti Istent a szívünkben. A fogyasztói társadalom gondjai és problémái jelen vannak, de csak az embereken múlik, mennyire hagyják, hogy befolyással legyenek rájuk. Nem vagyunk egyedül, Jézus velünk van. Mindig, mindenhol.

PP: Letizia nővér, köszönöm a beszélgetést!

Másfél órán keresztül beszélgetek Letizia főnövérral. Minden egyes kérdésemet mosollyal fogadja, és sokat nevetünk. Sugárzó személyiség. A fehér, kék szegélyű szári alatt mintha csak Teréz anyát látnám. Ahogy megyünk ki a házból, megmutatja a kis kápolnát, ahol a nővérekkel imádkozni szoktak. Egyszerűbb berendezése már nem is lehetne. Szőnyeg faltól

falig és egy asztal, amire egy kis oltárt rendeztek be. A bejárat mellett egy kis négyzet alakú fekete tábla van a falon, amire Teréz anya egy mondatát írják. Minden nap másikat. Búcsúzáskor Letizia főnövér megajándékoz néhány angol nyelvű katolikus magazinnal. Egy nővér odasiet hozzánk, sürgősen szüksége van a főnövérré. Ő azonban a kapuhoz kísér, még mosolyogva int is, ahogy elkanyarodok az út végén. Úgy tűnik neki is mindenre van ideje.

III. Konklúzió

Teréz anya életműve nem maradt visszhang nélkül, a XXI. században is jelen van szellemisége nővérei által. A fenti beszélgetésekből is kitűnik, mennyire nagy szükség van még most is a nővérek és önkéntesek által végzett munkára. Szerintem az anya életműve bátorításként is kell, hogy hasson minden emberre, aki tenni akar valamit a világért. Az 1960-as években a világon 12 millió leprás élt, ebből 4 millió csak Indiában. (Bosco [2004]: 88) A problémáról egészen addig nem beszéltek, míg egy kis, messziről jött apáca fel nem hívta rá a figyelmet. Vajon hány, ugyanilyen méretű probléma van a mi világunkban is, amit nem veszünk észre vagy, amiről nem veszünk tudomást. Százévente egyszer születnek csak olyan emberek, mint Teréz anya. Olyanok, akik mernek szembe úszni az árral. A több millió leprásból több tízezer köszönheti életét a Szeretet Misszionáriusainak. India mai statisztikái sem túl rózsásak, de úgy gondolom a szociális fejlődés egyik előmozdítója Teréz anya és rendje volt. Nem biztos, hogy a konkrét munkájukkal járultak hozzá a mutatók javulásához, szerintem sokkal inkább a szellemiségükkel, az elfogadás hirdetésével tették jobb helyé Indiát és a világot.

Érdekes megfigyelni, hogyan vált Teréz anya ikonná, példaképpé. Teljes mértékben különbözött korának átlagos nőjétől, mégis a század folyamán gyakran tekintették követendőnek. Ahogy Teresio Bosco írja: *„divatlapok, elegáns női folyóiratok többször az év asszonyának választották, lekörözték híres filmsillagokat, magát Erzsébet királynőt, Jacqueline Kennedyt és az énekesnő Madonnát is.”* Teréz anya halálakor a Szeretet Misszionáriusai 123 országban, 584 házzal voltak jelen, ahol 3914 nővér szolgált. Vannak, akik úgy gondolják, hogy vezetés és erkölcs nem fér össze. Ennek a tökéletes ellenpéldája Teréz anya, aki világméretű hálózatot működtetett, mégsem mondhatjuk rá, hogy erkölcstelen ember lett volna.

A Szeretet Misszionáriusai folytatják a megkezdett munkát. Számomra nagyon tanulságos volt az a két beszélgetés, amit a rend budapesti munkatársaival folytattam. Itt is megtaláltam az interreligionizmust, Letizia nővér elmondta, hogy ápoltak református vallású embereket és bármilyen más vallásút is szívesen befogadnak.

Kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy az interreligionizmus egy megfogható jelenség, ami a globalizáció fejlődésével egyre fontosabb szerephez fog jutni a világban. Nemzetközi fórumok foglalkoznak ezzel az üggyel azért is, hogy minél szélesebb rétegekhez juthasson el a békés egymás mellett élés gondolatát a gyakorlatba átültető vallások közötti párbeszéd. Dolgozatomban igyekeztem pontos megfogalmazásra törekedni, és feltárni olyan folyamatokat, összefüggéseket, amiket eddig nem vettünk észre vagy egyszerűen csak túl nyilvánvalónak tartottunk.

Teréz anyát soha senki sem bátorította arra, hogy feláldozza életét. Célt látott maga előtt és semmit sem – önmagát sem – kímélve ment keresztül mindenben, hogy elérje. Fontos tanulság ez a ma emberének is. Csak tőlünk függ, létrejön-e egy jobb világ. Tökéletes társadalom nincs, ahogy tökéletes emberek sem. Változtatni azonban mindig, mindkettőn lehet.

„Úgy érezzük, hogy amit teszünk, csak egy csepp a tengerben. Anélkül a csepp nélkül azonban sekélyebb volna a tenger.” (Teréz anya)

IV. Hivatkozások jegyzéke

Források jegyzéke:

Bosco, Teresio [2004]: *Teréz anya – Isten mosolya*, Don Bosco Kiadó, Budapest

di Falco, Monseigneur Jean-Michel [1997]: *Teréz anya, avagy a hit csodái*, Largo Kiadó, ISBN: 963 03 9305 0

Doig, Desmond [1983]: *Teréz anya népe és munkája; Istenért – Kalkuttai Teréz anya, elmélkedések* – összeállította Malcolm Muggeridge, Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest

Gjergji, Lush [1995]: *Teréz anya*, Agapé Kft., Szeged

Gray, Charlotte [1988]: *Mother Teresa, the nun whose „mission of love” has helped millions of the world’s poorest people*, Exley Publications Ltd., Nagy-Britannia, ISBN: 1-84015-093-1

Hajdók János [1980]: *Kalkuttai Teréz Anya*, Ecclesia Kiadó, Budapest

Légrády Eszter: *Teréz anya nővérei Budapesten*, megj.: Magyar Hírlap 1989. október 31., 22. évfolyam, 256. szám, Budapest

Kipke Tamás: *Teréz anya nővérei Magyarországon*, megj.: Új Ember LXV. Évfolyam, 26. (3176) 2009. június 28., Budapest

Muggeridge, Malcolm [1971]: *Valami nagyon szépet Istenért. A Kalkuttai Teréz anya*, Ecclesia-Kairosz Kiadó, Széchenyi Nyomda Kft., Győr

MacIntyre, Donal [2005]: *The squalid truth behind the legacy of Mother Teresa*, megj.: New Statesman, 2005. augusztus 22.

Források internetes hozzáféréssel:

Benáresz, Kalkutta, Bombay és társaik, Forrás: <http://jeindia.hu/index.php/articles/463>,
Hozzáférés: 2010. március 15., 10:51

Interreligious Insight: a Journal of Dialogue and Engagement, Forrás:
<http://www.interreligiousinsight.org/About.html>, Hozzáférés: 2010. március 2., 10:54

Lisieux-i Szent Teréz, Forrás: <http://www.katolikus.hu/szentek/szent155.html>, Hozzáférés:
2010. március 12., 17:20

Magyarországi Vallási Statisztika – 2001-es adatok, Forrás:
www.apologia.hu/pdf/hungary2001.pdf, Hozzáférés: 2010. március 19., 15:44

Mother Teresa [1979]: *Nobel Lecture*, megj.: Nobel Lectures, Peace 1971-1980, szerkesztő:
Tore Frängsmyr, World Scientific Publishing Co., 1997, Singapore, Forrás:
http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1979/teresa-lecture.html, Hozzáférés: 2010.
márc. 20., 17:10

Teréz anya budapesti beszéde, 1989 június, Józsefvárosi Plébániatemplom, Forrás:
[http://www.terezanya.hu/index.php?view=article&catid=25%3Athe-
project&id=52%3Aa_jozsefvaros&option=com_content&Itemid=37](http://www.terezanya.hu/index.php?view=article&catid=25%3Athe-project&id=52%3Aa_jozsefvaros&option=com_content&Itemid=37), Hozzáférés: 2010.
február 20., 14:51

Egyéb források:

Új Ember, LIX. évfolyam, 42. szám (2880) 2003. október 19., 6. o.

Nagy Melinda: *Nem egy kondér levesről szólt az ételosztás*, 2009. december 10., Forrás:
<http://www.noilapozo.hu/20091210/terez-anya-noverei-etelosztasa>, Hozzáférés: 2010.
március 23., 13:56

OECD statisztika India 2009-es mutatóiról, Forrás:

<http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?queryname=18185&querytype=view&lang=en>,

Hozzáférés: 2010. március 15., 11:41

OECD Observer, cikkek Indiáról, Forrás:

<http://www.oecdobserver.org/news/categoryfront.php/id/1359/India.html>, Hozzáférés: 2010.

március 15., 11:44

Filmek:

Teréz anya – A cselekvő szeretet, Keresztény Filmtár Sorozat II., 2000, EAN: 5999883203156

Teréz anya – a szegények szolgálója 1. és 2. rész, Sugárzó életek XI-XII., rendezte: Fabrizio Costa, forgatókönyv: Massiomo Cerofolini, 2003, EAN: 5999883203118

Gettó milliomos (Slumdog Millionaire), angol-amerikai filmdráma, rendezte: Danny Boyle, forgatókönyv: Simon Beaufoy, 2008, EAN: 5999048925435